

MİM 106

MİMARLIK KÜLTÜR TARİH VE KURAMLARI _II

2. DERS

MEZOPOTAMYA MİMARLIĞI

- Sümerler: Geleceği İnşa Eden Uygarlık // Hayatımızda Neleri Değiştirdiler?
https://www.youtube.com/watch?v=Cd_V3XX4bvl

- Asur Uygarlığı
<https://www.youtube.com/watch?v=5KzD6jlAh5w>

Tarih Öncesi Devirler

- Mezopotamya'da ilk uygarlık izleri, Asya kökenli göçer toplulukların Dicle ve Fırat ırmaklarının aşağı havzalarında M.Ö. 5000-4000 arasında kurdukları Sümer-Akad krallıklarında görülmektedir.
- Sümer Devleti bu bölgede kurulan ilk devlettir. Akad, Babil ve Asur krallıkları bu bölgede ardarda egemenlik kurdular. Mezopotamya'da kurulan devletler kendinden önceki ve eş zamanlı kültürlerin sanat anlayışından etkilenmişlerdir.
- Mezopotamya'da M.Ö. 4000 yıllarından M.Ö. 539 a kadar hüküm süren **SÜMER, AKAD, BİRİNCİ BABİL, ASUR VE İKİNCİ BABİL** uygarlıklarının mimari karakterinde büyük benzerlikler görünür.

Mezopotamya medeniyetinin çeşitli evreleri şu şekildedir:

Ubaid Dönemi MÖ 5300-3900

Uruk IV Dönemi MÖ 3900-3200

Uruk III Dönemi MÖ 3200-2900

Erken Hanedan I Dönemi MÖ 2900-2800

Erken Hanedan II Dönemi MÖ 2800-2600

Erken Hanedan IIIa Dönemi MÖ 2600-2500

Erken Hanedan IIIb Dönemi MÖ 2500-2334

Lagash Hanedanı Dönemi MÖ 2550-2380

Akkad Hanedanı Dönemi MÖ 2450-2250

Gutian Dönemi MÖ 2250-2150

Ur III Dönemi MÖ 2150-2000

İlk Sümerlerin kim olduğu, nereden geldikleri, hatta Dicle-Fırat vadisine tam olarak ne zaman geldikleri soruları henüz tatmin edici bir şekilde yanıtlanmadı.

Koyu saçlı ve açık tenli insanlar, muhtemelen Mezopotamya'nın doğusu veya kuzeydoğusundaki bir bölgeden geliyorlardı; onların dili, Hazar Denizi yakınlarında konuşulan bir dil ile ilişkiliydi.

Vadiye, M.Ö. 8500 yıllarında gelmiş olmaları muhtemeldir.

Tarih Öncesi Devirler

Neolitik Çağ (MÖ 8000 - MÖ 5500)	Kalkolitik Çağ (MÖ 5500 - MÖ 2500)	Maden Çağı (MÖ 2500 - MÖ 1200)
--	--	--------------------------------------

UBEYD KÜLTÜRÜ

Mezopotamya'da Çanak Çömlekli Neolitik Çağ'dan MÖ 5.900 – 4.300 Kalkolitik Çağ'a uzanan ve Uruk Dönemi başlarına kadar süren bir kültürdür.

Güney Mezopotamya'nın en eski yerleşik kültürüdür.

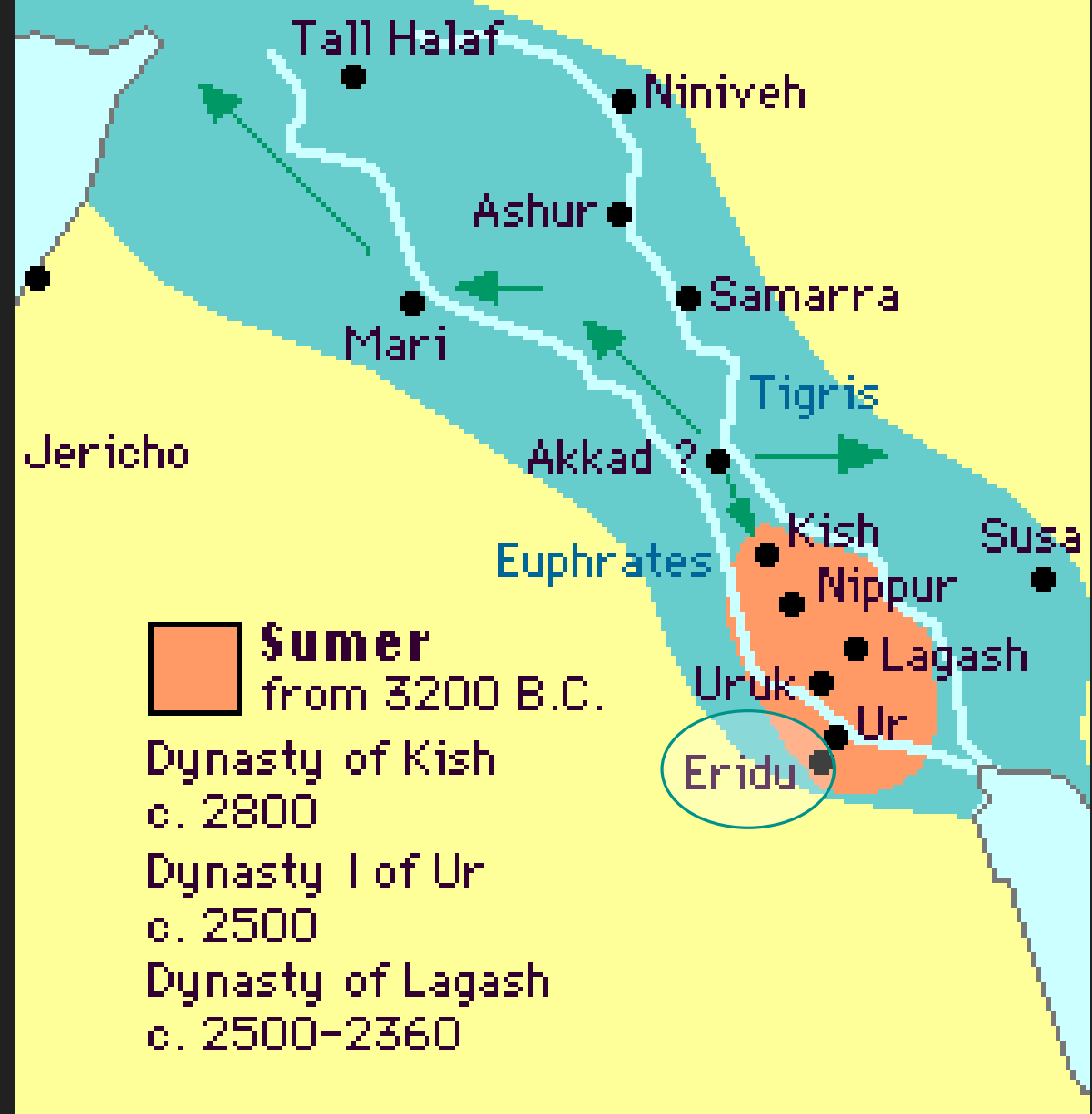
UBEYD MERKEZLERİNİN YAYILIMI

Ubeyd kültürü, tarih öncesi ve erken şehir uygarlığının eşiği arasındaki geçiş noktasıydı. Adını Mezopotamya'nın güneyinde, Tell al-'Ubaid'de, döneme ait çanak çömleklerin ilk keşfedildiği yerden almıştır.

Ubeyid kültürü, MÖ 5300-3900 arasında üç aşamaya ayrılabilir: MÖ 4700'e kadar süren Erken Ubaid (veya Sümer 'İlk Şehri' Eridu); MÖ 4500'e kadar süren Orta Ubeyd (veya Hacı Muhammed); ve Geç (veya Klasik) Ubeyd. Tüm bu tarihler biraz tartışmalı, ancak en yaygın kabul gören set gibi görünüyor.

Erken Ubaid Dönemi, eski Basra Körfezi kıyı şeridinin yakınında, Mezopotamya'nın Sümer kalbi ile sınırlıydı. Nüfusun Dicle ve Fırat'ın kesişme noktasına yakın kurak güney ovalarında ilk kalıcı yerleşimlerdir. Bu iki nehre erişimi olan Sümerler, gerçekten büyük ölçekte sulu tarımı geliştirenlerdi. Geniş alüvyal çöl alanlarını işlemek için özellikle Fırat'ın sularını kullandılar. Çiftçilerin günlük ihtiyaçlarının çok ötesinde ürün hasadı yapıyorlardı. Bu, Sümer halkının ilgi ve becerilerinin gelişmesi için sermaye oldu. Çiftçilik, zanaatkârlık, rahipler, yazıcılar ve tüccarlar gibi toplumsal sınıflar ortaya çıkmaya başladı. Sümerlerin arazileri ve dolayısıyla sulama sistemleri baharda gelen sel baskınları nedeniyle sıklıkla yenilenmesi gerekiyordu. Sulama hendeklerine uygun şekilde bakım yapılmadığında yiyecek kıtlığı ortaya çıkıyordu. Ayrıca sel, zemin suyunun yükselmesi ve toprakta tuzlanmaya ve tuz birikintilerine neden oluyordu. Topraktaki bu yüksek tuz içeriği, tarımın Mısır'dakinden çok daha karmaşık ve zor olmasına neden olmuştur. Ayrıca Mısır'a göre savunması zor topraklardı.

*M.Ö.5500'lerde Ubeyd kültürünün kuzeyde Halaf topraklarına yayılmasıyla birlikte ticaret gelişmiştir.

*Ubeyd döneminde Basra körfezinden Kuzey Irak, Batı İran, Kuzey Suriye, Çukurova, Elazığ, Malatya bölgelerine kadar olan büyük coğrafya içinde yüksek refah düzeyinde bir kültür oluşmuştur.

*Geniş bir alanda oluşan bu sosyo-ekonomik gelişim, sonraki Uruk Çağı kentleşmesinin temelini oluşturmuştur.

***Ubeyd dönemi bu bağlamda neolitik köy toplumundan kent toplumuna geçiş için bir eşıktir.**

*Artık Cemdet Nasr sonrasındaki şehir devletlerine giden yol açılmıştır.

*Bu dönemde güney Mezopotamya insan toplulukları tarım ve sulama sistemini daha da geliştirmişlerdir.

*Güneyde büyüyen ve zenginleşen toplumlar, kurulan büyük yapılar hammadde gereksinimini arttırmıştır. Bu gereksinimler ve bunlara bağlı ilişkiler kültürel temaslara neden olmuştur.

ERİDU YERLEŞİMİ

Obeyd Kültürü ilk olarak, bir Sümer yerleşmesi olan Ur yakınlarındaki Tell el Ubaid Höyüğü'nde incelenmiş, kültüre bu yerleşmenin adı verilmiştir.

Kültürün yayılma alanı esas olarak Güney Mezopotamya'dır. Oldukça geniş bir alanda yayılma göstermiştir.

Doğu, Güneydoğu Anadolu, Urmiye Gölü civarı ve Batı Azerbaycan gibi geniş bir arazide Obeyd çanak çömleği bulunmuştur.

Kültürün tüm ayrıntıları **Eridu kentinde** açığa çıkarılmıştır. Ayrıca Hacı Muhammet, Te'l ul Savvan ve Tell Aveyli gibi birçok yerleşimde bu kültüre ilişkin bulgular elde edilmiştir.

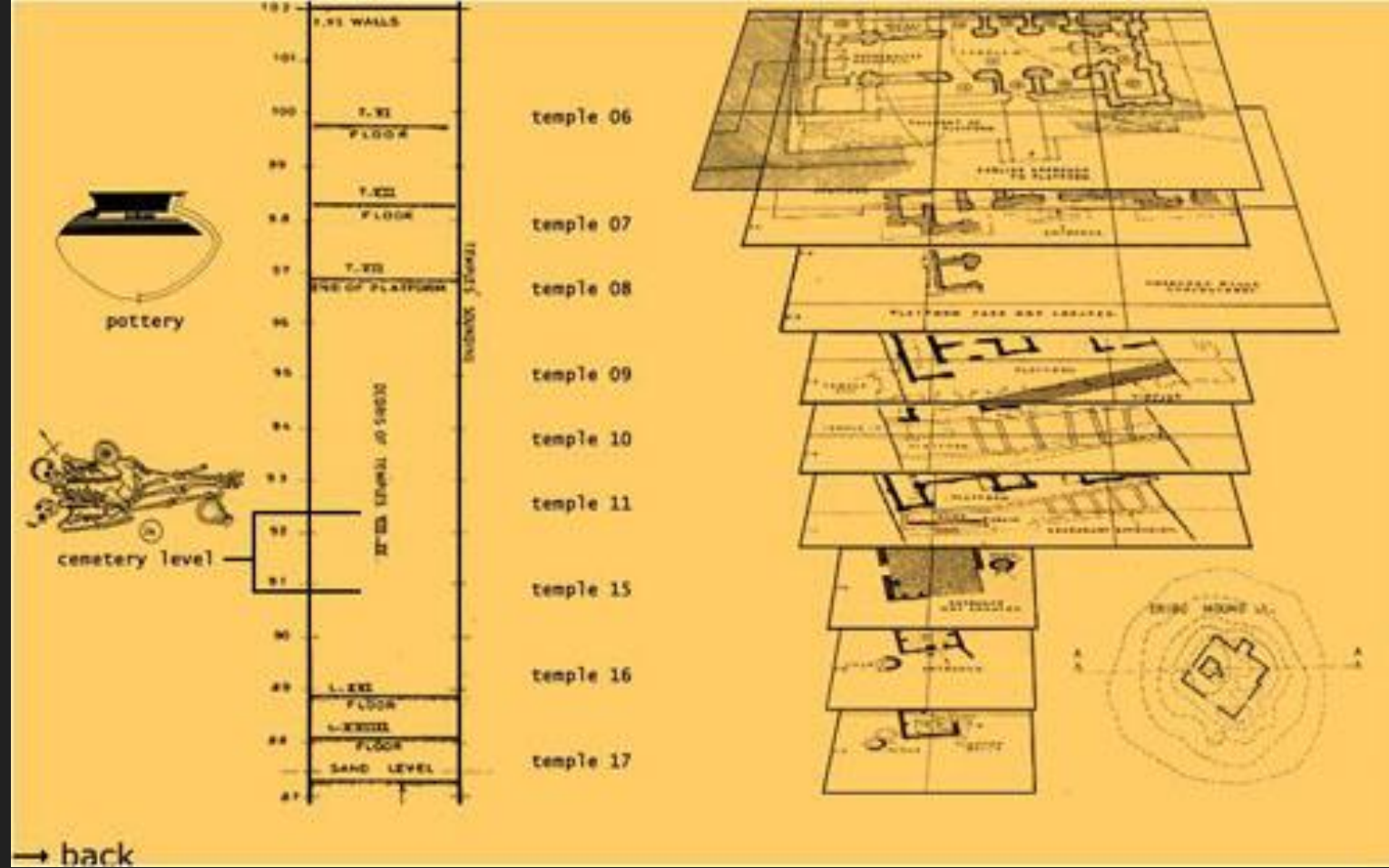
Eridu, Ubeyd kültürünün tamamına ilişkin izler barındıran önemli bir yerleşimdir. İlk Ubeyd tapınakları Eridu'da inşa edilmiştir.

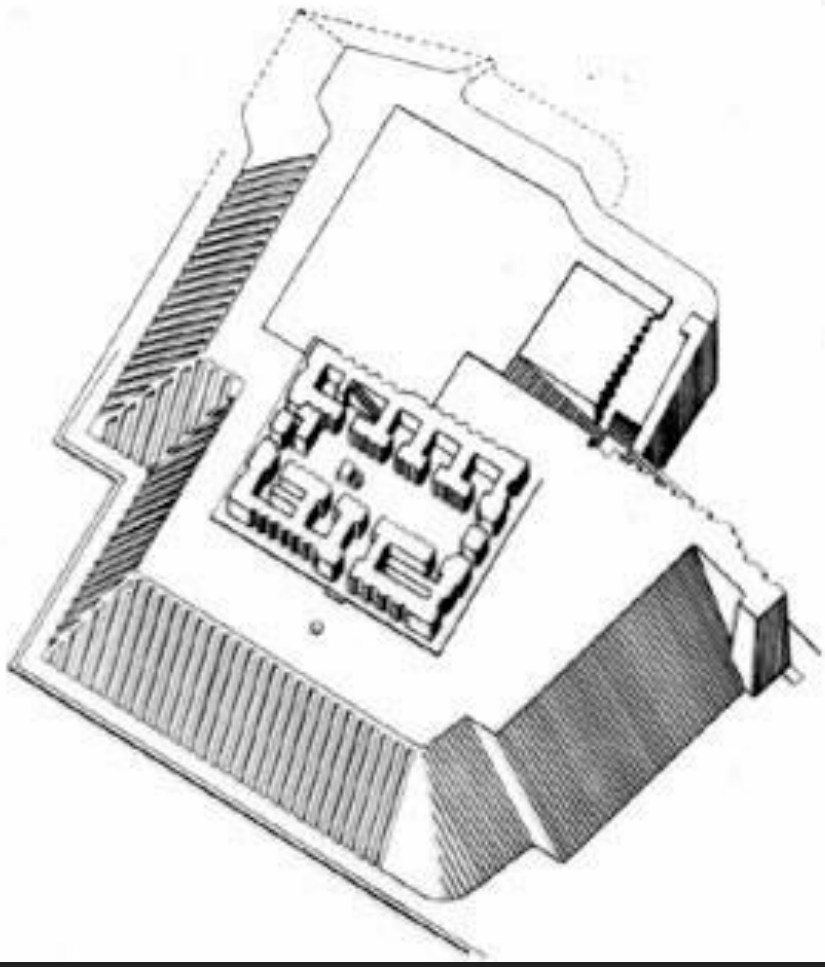
Obeyd Dönemi'nin ikinci evresinde Eridu kentinde tapınaklar inşa edildiği görülür. Üçüncü evrede ise kültürün kuzeye doğru yayıldığı anlaşılmaktadır. Dördüncü evre olarak tanımlanan dönemde ise tüm Mezopotamya'ya yayılmıştır. Mezopotamya ötesine de geçerek, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'ya, Doğu Akdeniz'e ve Çukurova'ya dek yayılan Geç Obeyd kültürel etkileri görülür.

ERİDU'DAKİ TABAKALARIN KÜLTÜREL SIRALAMA ŞEMASI

Sümerler vadinin en güneyinde, içinden Dicle ve Fırat nehirlerinin Basra Körfezi'ne aktığı deltanın çoğunu kaplayan sazlarla boğulmuş bataklıkların sınırlarında toplanmışlardır (nehirler ve körfez arasındaki mevcut kavşak). Çiftçilikte yaklaşmakta olan devrimden en iyi şekilde yararlanmak için ideal bir şekilde yerleştirilmişlerdi.

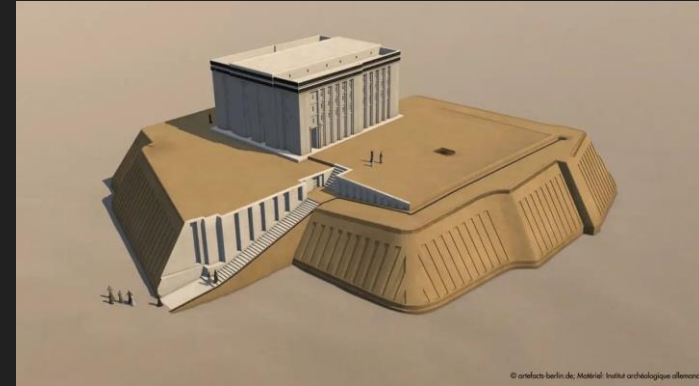
Fırat'ın yıkıcı ilkbahar selleri, büyük ölçüde iyileştirilmiş mahsul verimi sağlamak için kullanıldı ve bu da daha büyük popülasyonları sürdürdü. Sümer şehri **ERİDU**, Ubeyd döneminde 4.000 kadar nüfusu ile on hektarlık bir alanı kaplamış olabilir. Daha büyük nüfus, yerel olarak mevcut olmayan hammaddelere olan talebi artırdı ve bunun sonucunda ticaret ağları genişledi.

ERİDU TAPINAĞI

Diğer yandan büyüyen artı ürüne el koyan yönetici sınıf, halk üzerindeki tinsel gücünü destekleyen büyük tapınak inşası işlerine yönelmiştir. Bu tapınakların en görkemli örneklerine **Eridu'da, Uruk'ta, Tepe Gavra'da** Malatya il sınırları içindeki **Arslantepe Höyüğü'nde** rastlanmaktadır.

Eridu'daki tapınaklar, daha önceki yapıların kalıntılarının doldurulmasıyla elde edilen kerpiç tuğladan platformlar üzerine yapılıyordu.

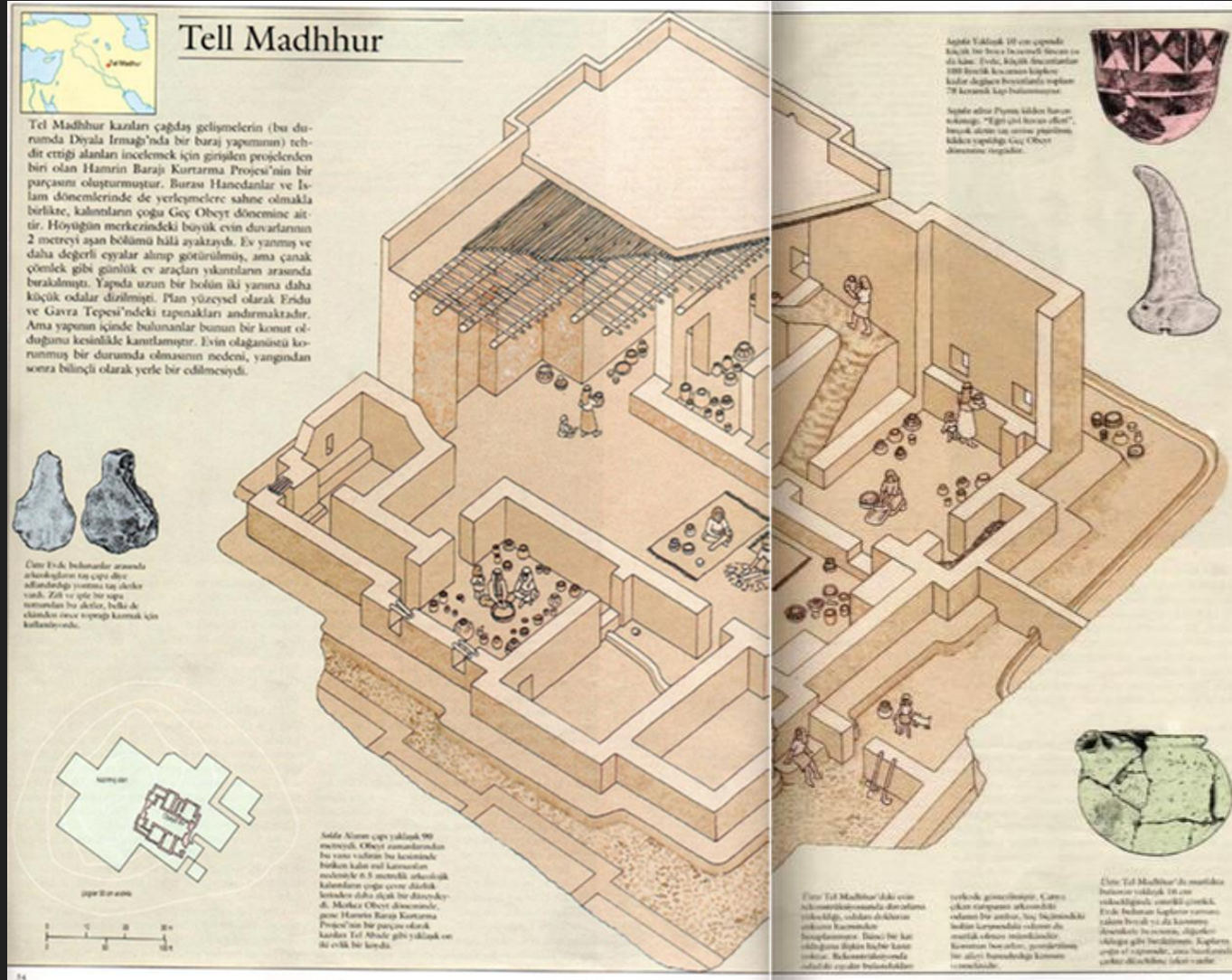
Uzun kenarındaki merdivenlerle giriş kapısına ulaşıyor; bu kesim bir kule şeklinde yapılmıştır. Tapınak bir ucunda geniş bir platform, diğer ucunda ise bir altar bulunan yaklaşık 10 metrelik bir platformdan oluşuyordu. Bu oda her iki yandan, içlerinde bir üst kata (veya çatıya) çıkmayı sağlayan merdivenlerin bulunduğu odalarla çevreleniyordu.

Yapının orta bölümü iki katlı yan odalardan, belki daha yüksekti. Üçgen pencerelerle aydınlatılmıştır. Yapının dış kesimleri, ince olarak işlenmiş girinti ve çıkıntılarla bezenmiştir. Bu özellik daha sonra tüm Mezopotamya mabetlerinin ortak özelliği haline gelmiştir.

Tepe Gawra XVI. tabakada ortaya çıkartılan bir evde, kırmızı ve siyah boyalı duvar resmi izleri mevcuttur. XII.tabakada kent yaşamının zengin bir tasviri yer alıyor. Tepe Gawra XIII. tabakada bir avlunun üç tarafına sıralanan anıtsal tapınaklar, dini mimariyi Eridu'ya göre daha iyi yansıtır.

Ubeyd Dönemi yapılarının büyük bölümü çift kanatlı, ortada bir salonu olan ve iki katlı yapılardır.[6] Yine de Obeyd mimarisi hakkında fazla bir bilgi yoktur. Evler genellikle pise tekniğiyle yapılmış olmakla birlikte yerleşimlerin etrafının taş temel üzerine kerpiç duvarlı surlarla çevrili olduğu anlaşılmaktadır. Diğer yandan dini yapıların mimarisi dikkat çekicidir. Çoğunlukla 20 x 10 metre ebatlarındaki bir platform üzerine yapılan Obeyd tapınaklarının Sümer tapınaklarının öncüsü olduğu kabul edilmektedir.

larına, hatta belli Hamrin Havzası'na kadar uzanıyordu. Hacı Muhammed tarzı keramik Obekt 3 evresinde de sürdürüldüğünden, bunun varlığı Obekt 2 merkezleri için kesin kayıt oluşturmaz. Doğada, İran ovalarındaki çağdaş merkezlerde Hacı Muhammed tarzına benzer çanak çömlek bulunmasa, belli de gelişmiş kültürlerinin Samarra dönesimin sonundan başlayarak doğunun köyleri üstündeki etkinliğini yansıtmaktadır.

Öbekt 3 ve 4 cürdierile birlikte yeni, basit bir resim tarzıyla bezenmiş keramikler ortaya çık-
tır. Kuzey Mezopotamya'daki Halaf çanak çömleminin yemi-
ni bunlar alır. Doğudaki dağlarda Öbekt tarımı
andırın keramikler yapıldı. Kuristan'daki Öbekt
Sustiana keramikleri de aynı gelişme girer. Daha
güneyde, Südi Arabistan'ın doğusunda Irak, Ba-
hrein'de di, Katar'da bir, hatta İrilekç Aral-
Emirden güneye uzak bir bölgede de iki alanda Öbekt ke-
ramikleri (Öbekt 3 ve daha sonra) bulunmuştur.
Bu sayıların, halkan başıca bakkalık ve topacı-
lık geçindici küçük çaplı merkezlerdir. Bu arada bulun-
an çanak çömlemlerde kullanılan tırlar analizinden,
bunun Ür ve Fris'da kullanılan benzerde a-
nıdır. Bu nedenle, kaplar büyük olasılıkla ih-
sal ediliyor.

Obeyt tapınakları
Ereğli'daki Obeyt 4 dönemi tapınakları yaklaşık bir metre yüksekliğinde platformlar üzerine kurulmuştur. Yüzyıllar boyunca bu platformlar büyüyerek, en ünlü örneği Rabil Kalesi olan ziggoratlara dönüştüler.

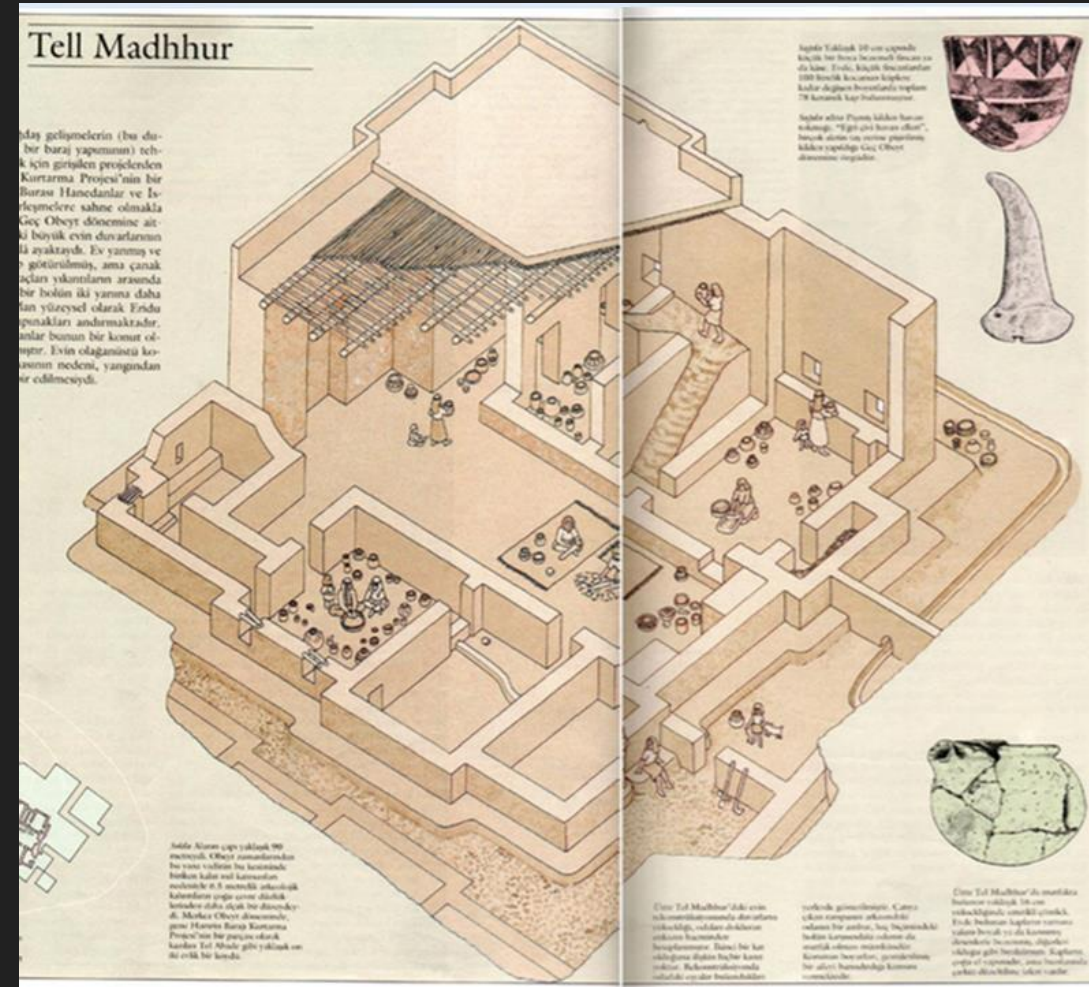
Tapınaklar, merkezin dışındaki günahçıların bir sınık, kuzeydoğu ucunda da bağınmış bir podium vardı. Eridu'aki en geç iki tapınakta bir podiumun üstünde küll ve balık kalıkları bulunmuştur. Eridu su taşını Erikl'in yanı sıra edileğinden, bunları su taşı kalınları olduğu düşünülmüştür. Bu törenlerin tam olarak ne içerdikleri bilinmemektedir. İlyık olduğu, sarı ve mavi çiyine bir su tadı edileğinden. Obey tapınaklarının topluluğun ileri gelenleri için törensel şölenlere katıldığına inanılmaktadır, ama bunu düşünmeyecek pek kane yoktur. Dinsel tapınakları gördüğünde tek merkez Eridu değildi. Geç Obey döneminde Uruk'ta da benzer bir tapınak vardı; kuzey Uruk'ta Tepe Gaura halkı da üç tapınaktan oluşan bir kompleks inşa etmişti.

Tepe Kara'da yerleşim Halaf döneminde değin uzandı. Obayt döneminde atıl tabaka ortaya çıkarmıştı. Bundan bir bir önceki tapınak sardın, ama büyük ölçüdele sardın çok evlen oldu tapınak içermektedir. Ama XIII. tabakada alanın kullanımı değişim ve öncelikle planlaması bir tapınak kompleksine ayrılmıştır. Üç tapınak binasının birbirine yakın yerleşimlerinin ve binaların aynı zamanda kullanılması bir insandan bir tapınak parçaları arasında tahdidi olarak isimlendirilmektedir. Kasey Tapınak'ında bir kavu-
da bulunan çok sayıda mülher baskılı ilk parçası, mülherden mülher ve ta ta tıcanı içermeleri, daha genel olarak da bürölürünün gelişimini simgelmektedir. Tepe Kara'da bir üst tabakada kumlarla döşenilmesinden, tapınak binasının yerel halka tabanlı inşaatları zorla dışarıdan yabancı bir güç tarafından oluşturulmuş. Ama bu belki de eski kumlarla aynı anlam yüklemek olmaktadır.

Tel Madhur'da güzel bir ev örneği mevcut (Ubeyd 4)

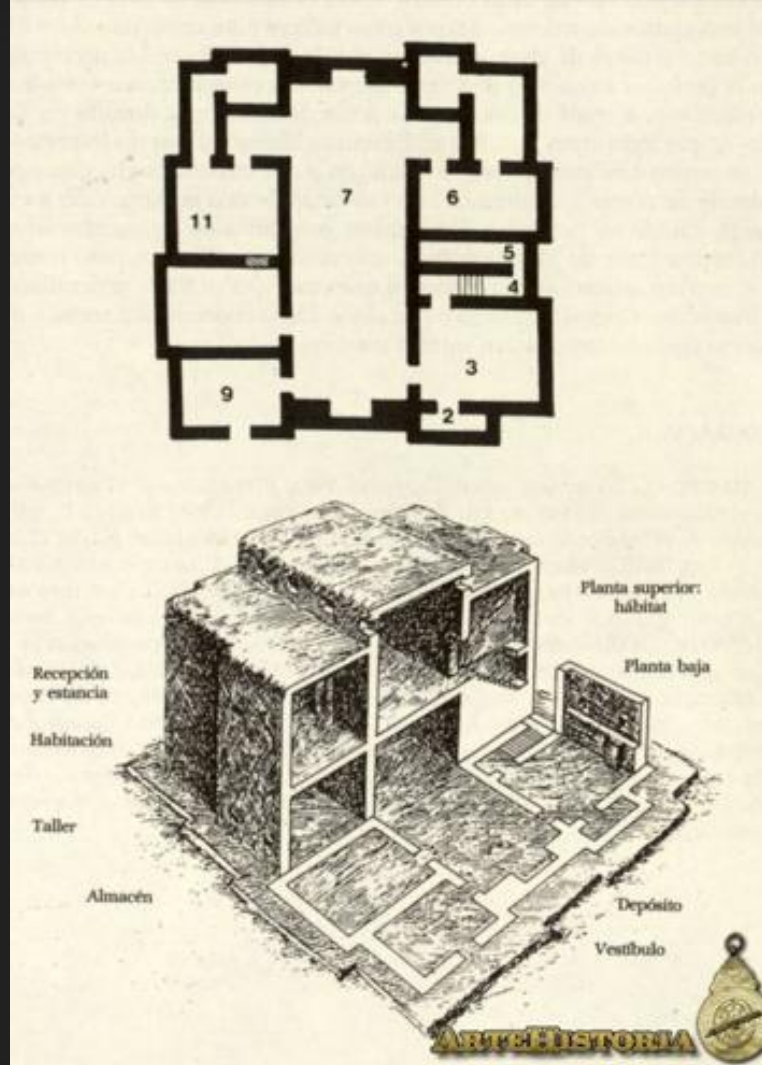
Bu dönemde evlerin Planları tapınaklara benzer, uzun bir salon, yan odalar, Payandalı girintili cepheler. Ortada hol veya salon çevresinde iki dizi oda serisi. Buna üç bölümlü plan adı verilir. Sonraki tapınaklar bu plana sahip olacaklardır. Kuzey Mezopotamya'da bir çok konut üç parçalı planlıdır.

Obeyd Dönemi yapılarının büyük bölümü çift kanatlı, ortada bir salonu olan ve iki katlı yapılardır. Yine de Obeyd mimarisi hakkında fazla bir bilgi yoktur. Evler genellikle pise tekniğiyle yapılmış olmakla birlikte yerleşimlerin etrafının taş temel üzerine kerpiç duvarlı surlarla çevrili olduğu anlaşılmaktadır. Diğer yandan dini yapıların mimarisi dikkat çekicidir. Çoğunlukla 20 x 10 metre ebatlarındaki bir platform üzerine yapılan Obeyd tapınaklarının Sümer tapınaklarının öncüsü olduğu kabul edilmektedir.

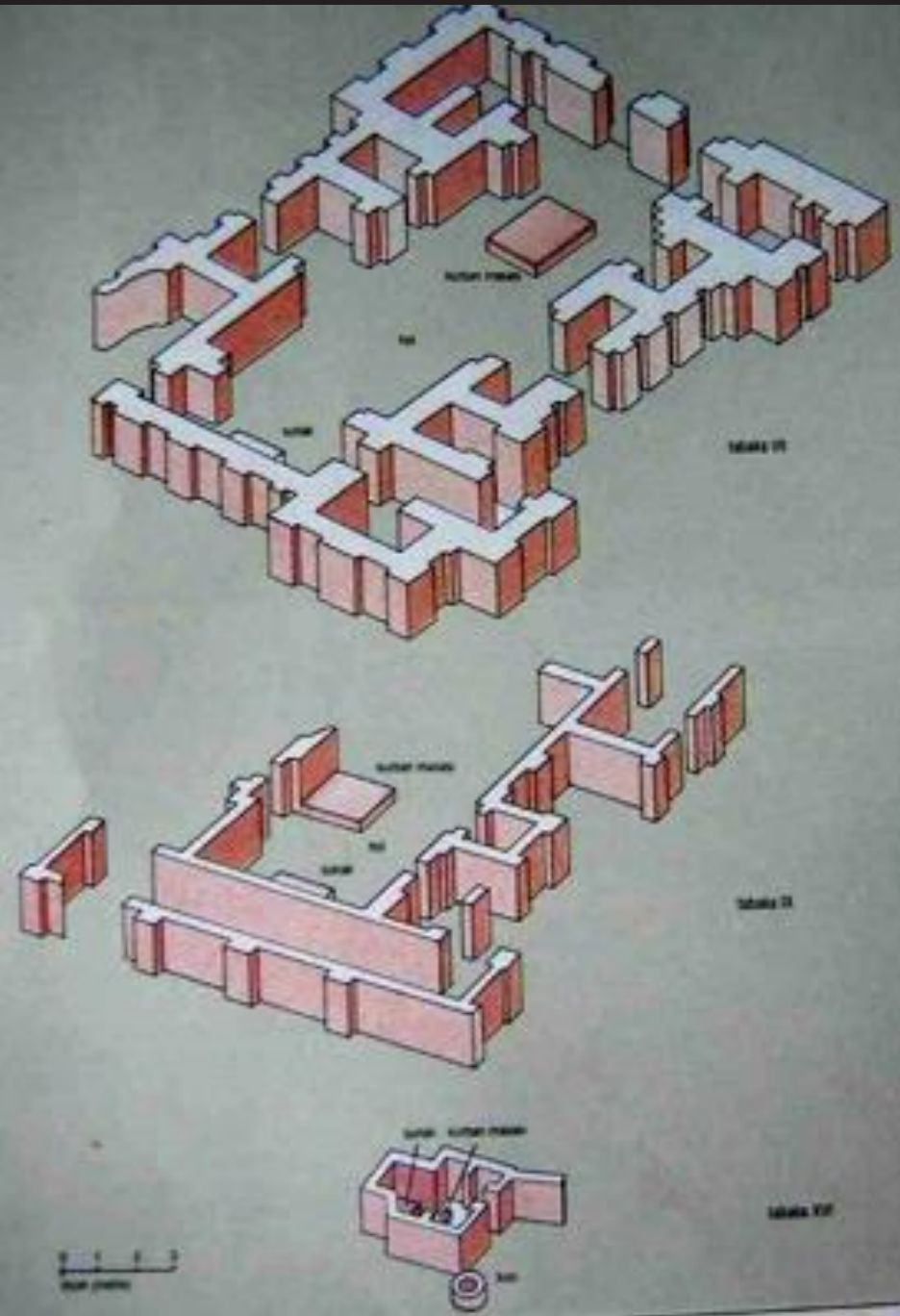
TEL MADHUR

Obeyd Dönemi yapılarının büyük bölümü çift kanatlı, ortada bir salonu olan ve iki katlı yapılardır. Yine de Obeyd mimarisi hakkında fazla bir bilgi yoktur. Evler genellikle pise tekniğiyle yapılmış olmakla birlikte yerleşimlerin etrafının taş temel üzerine kerpiç duvarlı surlarla çevrili olduğu anlaşılmaktadır. Diğer yandan dini yapıların mimarisi dikkat çekicidir. Çoğunlukla 20 x 10 metre ebatlarındaki bir platform üzerine yapılan Obeyd tapınaklarının Sümer tapınaklarının öncüsü olduğu kabul edilmektedir.

Geç Ubeyt'e aittir. Kalıntılar Binanın yandığını gösterir.

Odalarında öğütme taşları, havan elleri, taş çapalar, ağırşaklar, sayısız günlük kap tüm günlük eşya odalarda bulunmuştur.

Tel Abade ve Kheit Kasım da bulunan Ubeyd 3 bölümlü evleri daha itinalıdır.

Orta hol veya salon Madhur'daki gibi dikdörtgen değil haç biçimlidir.

Değirmentepe'de de Ubeyd yapısı var.

Ubeyd evleri çok büyük olup yaklaşık 200 metrekarelik bir alanı kaplarlar.

Ubeyd'ten Uruk'a geçiş yaklaşık M.Ö.4300'lerde olmuştur.

*Ubeyd yayılımı başlamadan önce Halaf kültürünün yer aldığı kuzey; Ubeyd kültürünün yer aldığı güney toplulukları Sosyal ve kültürel alt yapıları farklılık gösteriyordu.

*Güneydeki toplulukların zengin tarım kaynakları nedeniyle denetim ve kontrol sistemi oluşturup besin depolama kavramını ve sistemini tesis ettiklerinden bir yönetim ve seçkin grubu kendisini toplumdan ayırmıştır.

Ubeyd dönemine ait birkaç bölge kapsamlı bir şekilde kazılmıştır:

Güneydeki **Tell Oueili** ve **Tell Abada**.
Orta Mezopotamya ve kuzeyde Tepe Gawra.

Bu sitlerin değişmez bir özelliği, üç parçalı ve çok büyük olan (güneyde yaklaşık 300 m² ile merkezde ve kuzeyde 100 - 180 m² arasında değişen konutların şekli ve boyutlarıdır. Muhtemelen geniş aileler yaşamış olmalıdır. Mezopotamya'da yaygın olarak kazılan iki köy olan Tell Abada ve Tepe Gawra'da (Seviye XII), sırasıyla Erken ve Geç Ubaid evresine verilmiştir, her köydeki bir ev, büyük boyutları ve ilgili buluntuları açısından belirgin özellikler sergilemiştir. Tell Abada'daki hesap taşları ve Tepe Gawra'da kil mühürleri ve mühürleri gibi idari yapıya işaret eden malzeme mevcuttur. Bu evlerin bir başka özelliği de - diğer konutların katlarının altında az sayıda bulunan çocuk mezarlarının yoğunlaşmasıdır. Malzemenin yoğunluğu, belki de şefin veya liderin ve ailesinin, sembolik olarak onu temsil etme rolü üstlendiğini gösterebilir.

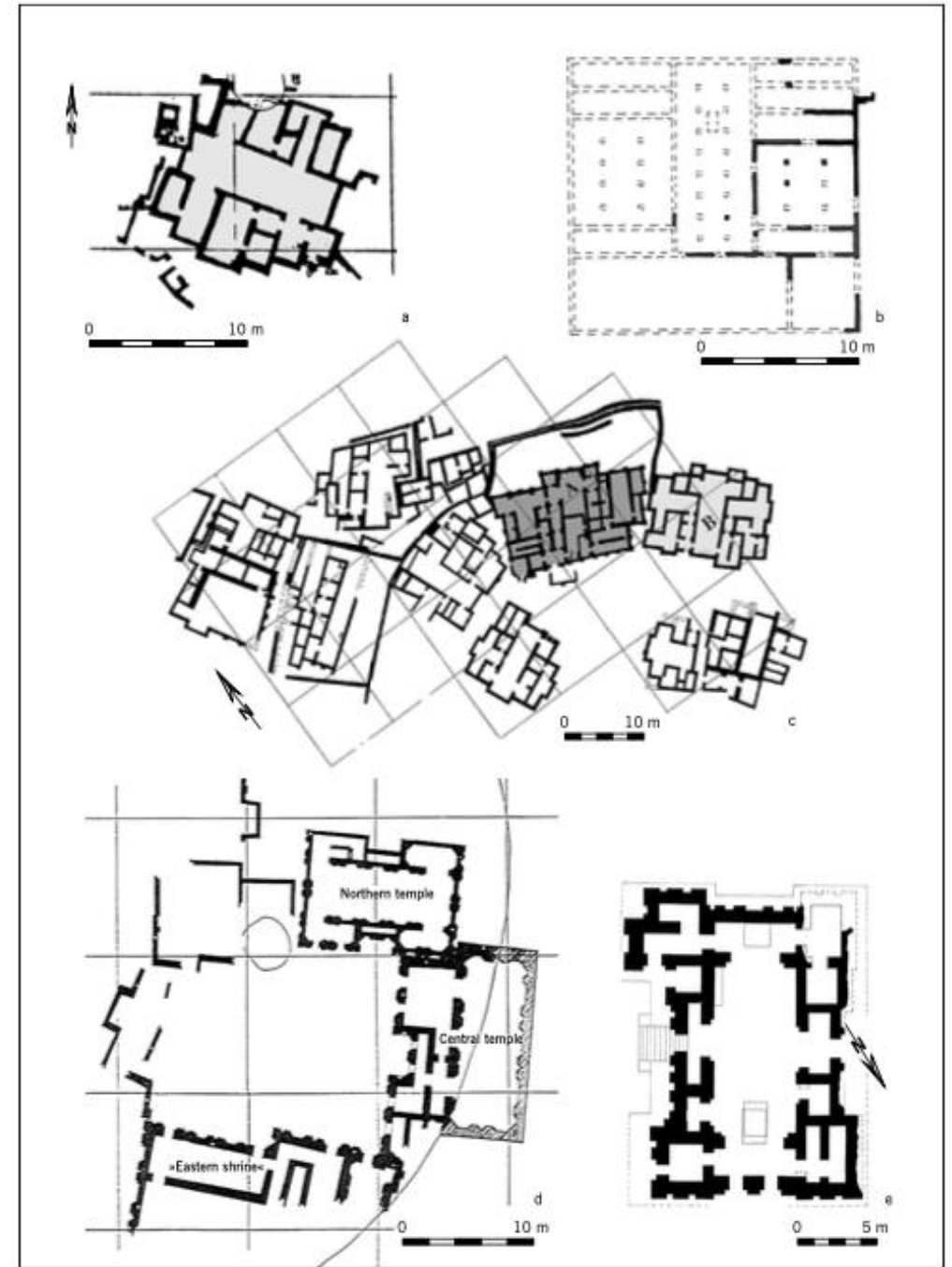

Fig. 2a-e Mesopotamian tripartite houses and temples from the Ubaid period. a Tepe Gawra, level XV; b Tell Oueili; c Tell Abada; d Tepe Gawra, level XIII; e Eridu, level VII temple.

MEZOPOTAMYA DA SÜMER AKAD DÖNEMİ

TAŞ-BAKIR DEVRİ (KALKOLİTİK ÇAĞ /ENEOLİTİK DÖNEM) (MÖ.4000'e DOĞRU) :

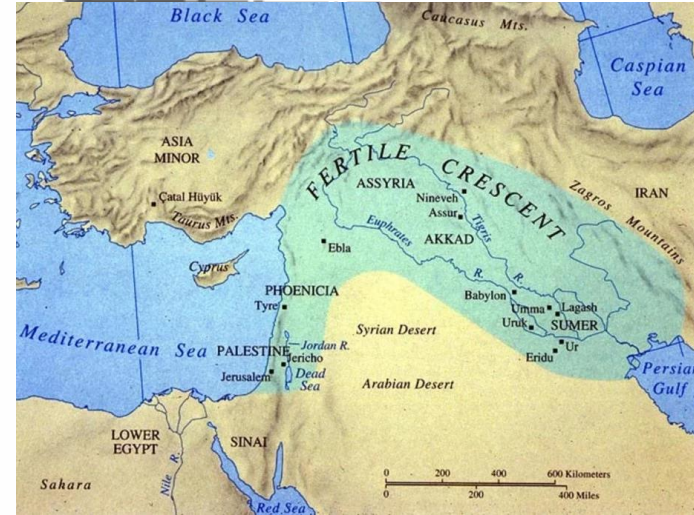
- BAKIR BULUNUR (İRANDA SUS ŞEHRİNDE),
- YAZI BULUNUR
- İLK TARİHİ DEVİRLER (PROTOHİSTORİK DÖNEM)
- İLK ANİT BİNALAR

ÖN ASYA, ORTA ASYA MÖ.4000'DE GİRER TAŞ-BAKIR DÖNEMİNE; AVRUPANIN BAZI BÖLGELERİ İSE ROMA İMPARATORLUĞU DÖNEMİNDE GİRER

İLK ÇAĞ MİMARLIKLARI (MÖ.5000-MS.395) :

- A. MEZOPOTAMYA (MÖ.5 BİN-539)
- B. MİSİR (MÖ.4 BİN-324)
- C. DOĞU AKDENİZ (SURIYE/ÖN ASYA) (MÖ.2-1 BİN)
- D. ANADOLU (MÖ.1900-546)
- E. PERS-SASANİ (MÖ.640-MS. 642)
- F. GÜNEY VE DOĞU ASYA (MÖ. 2. BİN-)
- G. EGE (MÖ. 3400-1200)*

Tarih Öncesi Dönemde Eski Doğu
(Mezopotamya, Eski Mısır, Suriye, Türkiye, İran).

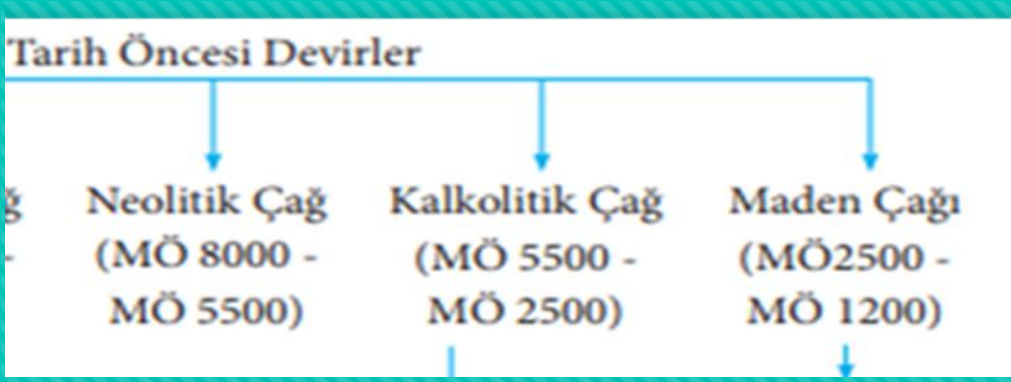
MEZOPOTAMYA (MÖ.5 BİN-539) MİMARLIĞI :

MEZOPOTAMYAYA GREKLER POTAMOS (IRMAKLAR) MESOS (ARASI), ARAPLAR DA ELCEZİRE DENİMLERDİR.

DIŞARDAN GÖÇ ALAN BİR BÖLGE, ORTA ASYADAN SUMERLER, ARAÇ YARIMADASINDAN SAMİLER, DAHA SONRALARI KUZeyDEN İNDOGERMEN KASSİTLER'LE (MÖ.1600-1100), BATIDAN DENİZ KAVİMLERİ (MÖ 1200) BÖLGEYE GÖÇ ETMİŞLERDİR.

SÜMERLERDEN SONRA BÖLGEYE GELEN DİĞER HALKLAR, MİMARLIK, SANAT VE UYGARLIĞA FAZLA BİR ŞEY KATMAMIŞLARDIR, TA Kİ HELLENİSTİK DÖNEME GELİNCEYE KADAR.

BU HALKLAREN İNANÇLARI, ADETLERİ, TOPLUM HAYATLARI, SİYASİ TARİHLERİ BİRBİRİNE KARIŞMIŞTIR. BUNDAN DOLAYI TÖMÖNE MEZOPOTAMYA UYGARLIKLARI DENİLMEKTEDİR.

- Sümer Devleti, Sami olmayan bir topluluk tarafından aşağı mezopotamya yani Bağdat'ın aşağı bölgesinde oluşmuştur.
- Mezopotamya'da yaşayan birçok farklı kavimden ilk öne çıkan ve daha sonraki medeni oluşumların temelini atan Sümerlerdir. Gerek yazı, dil, tıp, astronomi, matematik, gerekse din, fal, büyü ve mitoloji gibi alanlarda ilk öne çıkan ve bilinen toplum Sümerlerdir.
- "Yaratılış" ve "Tufan" ilk kez Sümerlerde rastlanır. Sümer döneminde 21'i büyük olan yaklaşık 35 büyük şehir ve kasaba vardı. Bunlar arasında Kiş, Nippur, Zabalam, Umma, Lagaş, Eridu, Uruk ve Ur sayılabilir.

YAZIYI ilk Sümerler buldu (MÖ 4000-2750)
Tarihin başlangıç noktası kabul edilen Sümerler, insanoğlunun dağınık ve otorite altına girmeden yaşadıkları karanlık çağlarda İLK DEVLET ve YÖNETİM biçimini oluşturmuştur.
Kil tabletüzerine kamış ile yapılan işaretler ilk sümer yazılarıdır.

Mezopotamya sanatı da tüm o çağ sanatları gibi mimarlık sanatına dayalıdır. Ahşap ve taş az bulunduğu için pişmiş tuğla, çoğunlukla güneşte kurutulmuş tuğla ve ırmaklardan elde ettikleri kum ve çamur gibi malzemelerle yaptılar yapılarını.

Başlangıçta güney Mezopotamya'da taş bulunmadığı için yapı malzemesi olarak kerpiç ve tuğla kullanıldı. Tuğlalar önceleri güneşte kurutularak, killi harçla kullanılırdı. Zamanla bu malzemenin yağmura karşı direnci olmadığı için pişirerek pişmiş tuğla elde ettiler. Çeşitli renk ve desenleri olan sırlı (emaye) tuğlaları, iç mekanda, odalar, salonlar veya kapıların kemerlerini bezemede kullanıyorlardı.

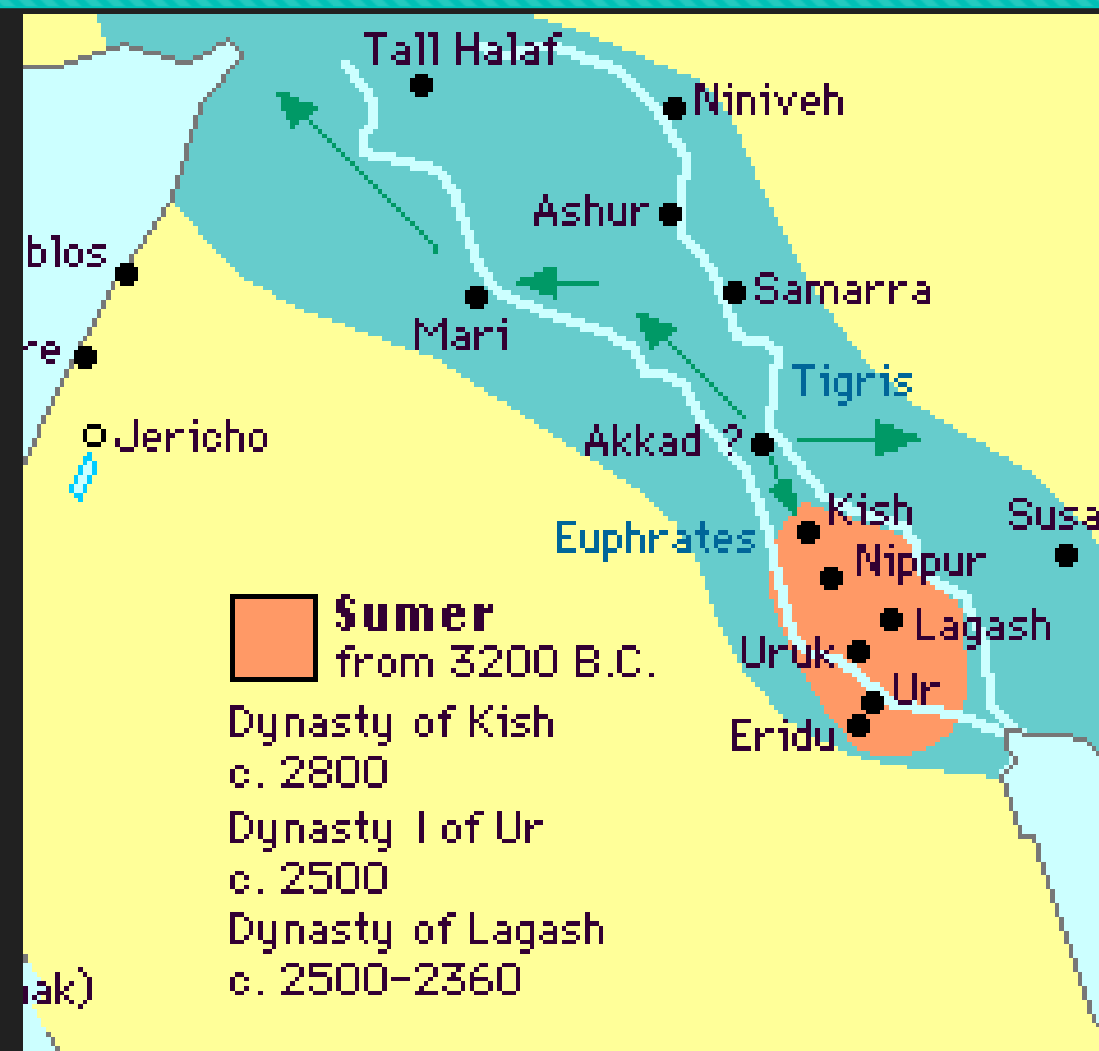
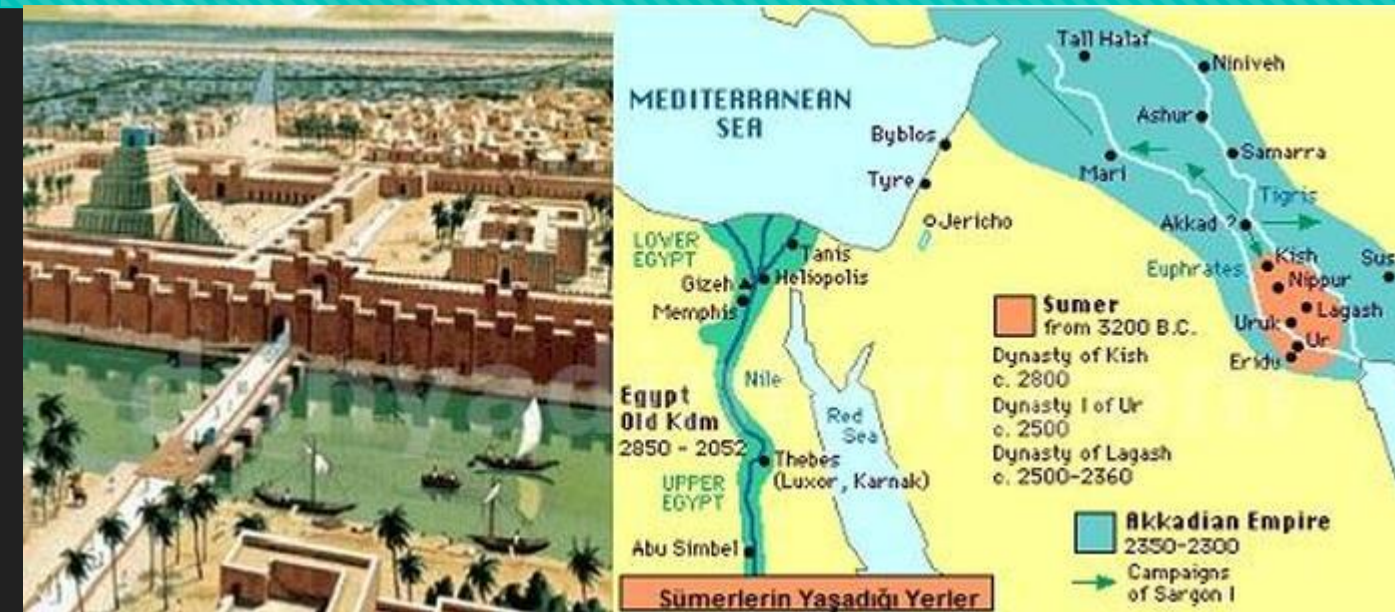
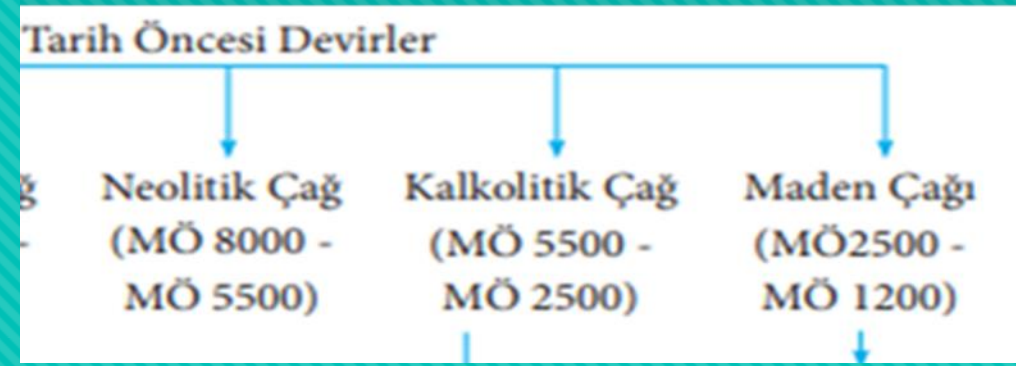
Asur bölgesinde taş olmasına rağmen yapı geleneği sürdürülmüş, yapılarda tuğla malzeme kullanılmıştır. Ancak merdiven, eşik, söve, duvar kaplamaları ve subasmanlarda Sümerler'den beri taş (bazalt, diorit, kalker) kullanılıyordu. Pişmiş topraktan künkler, hurma ağacından hatıllar yapılıyordu. Ahşap kısımlar ve direkler Suriye ve Lübnan'dan getirilen sedir, meşe, selvi, kavak gibi ağaçlardan yapılırdı. Bakır ve mozaik de kaplama malzemesi olarak kullanılırdı.

M.Ö. 4. binyıldan itibaren Mezopotamya düzlüklerinde kentsel merkezler oluştu. "Uruk Kültürü" adını alan bu dönemde anıtsal mimari, iş bölümü, seri üretilen çanak çömlek, karmaşık idari sistem diğer Yakındoğu toplulukları için örnek oluşturmıştır.

Uruk dönemi Mezopotamya tarihinde protohistorik Kalkolitik dönemden Erken Tunç Çağı dönemine kadar, Obeyd döneminden sonra var oldu. Adını Sümer kenti Uruk'tan alan bu dönem, Mezopotamya'da kentsel yaşamın ve Sümer uygarlığının ortaya çıkışına tanıklık etti.

SÜMER - AKAD MİMARİSİ (MÖ 5000 -2000)

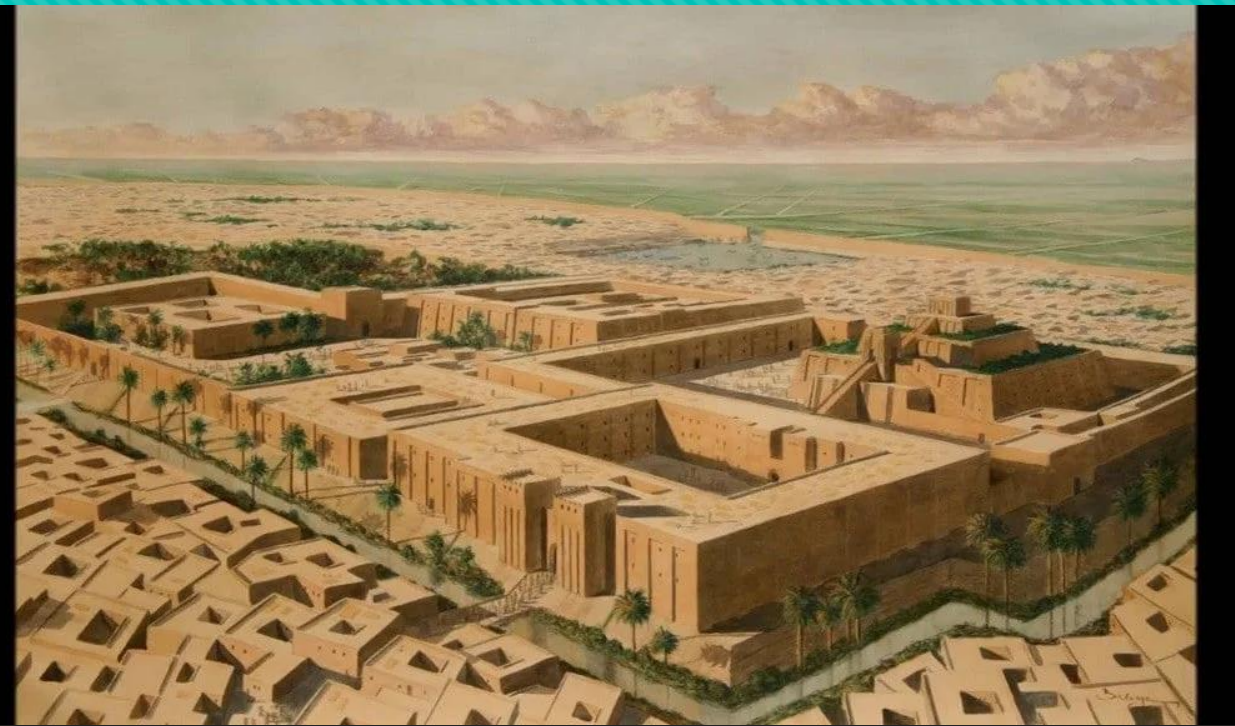
- Sümerler aşağı Mezopotamya'da iki nehrin birleşerek Basra körfezine döküldüğü yerde devlet kurmuşlardır. En önemli şehirleri başkent Ur, Uruk, Nippur, Eridu, Lagaş, Kiş ve Umma'dır. İlk Sümer devleti(MÖ 2400) bölgenin Akadların egemenliğine geçmesi üzerine kesintiye uğramış ve ardından Yeni Sümer devleti(MÖ 2150) kurulmuştur.

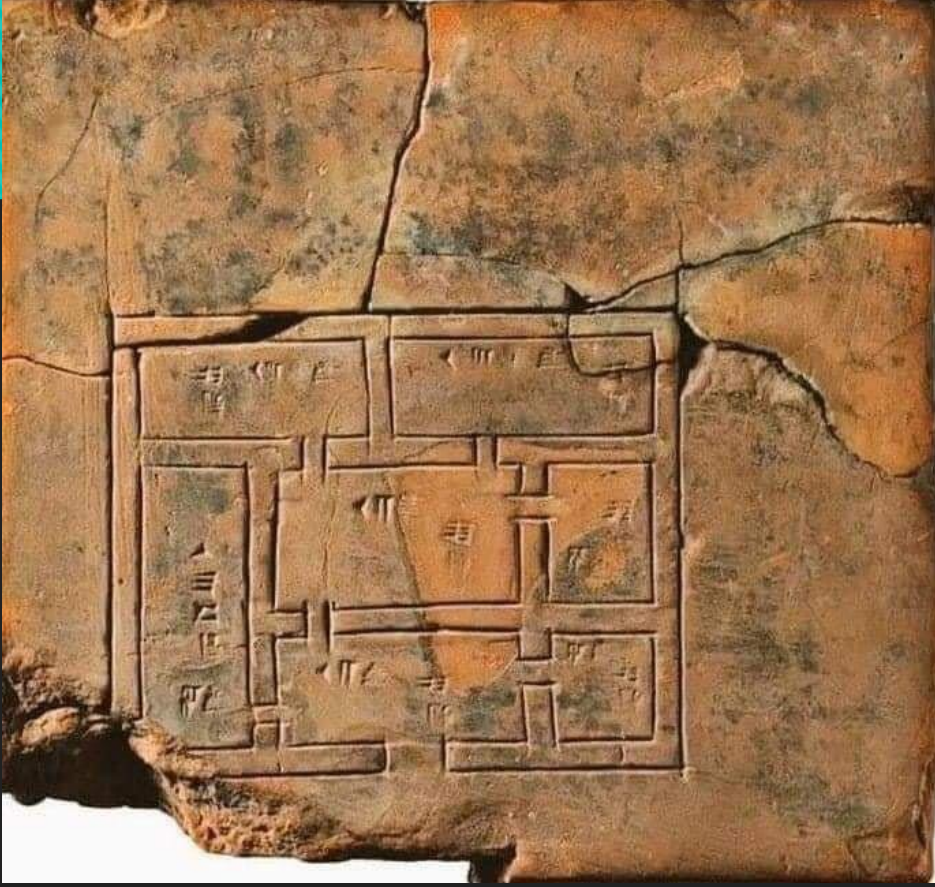
Sümerlerde

şehir devletleri sistemi vardı. Bağımsız olan her kentin toprak üstü ürünleri ve hayvanları yaşayanlara, toprak ise daima tapınağa aittir.

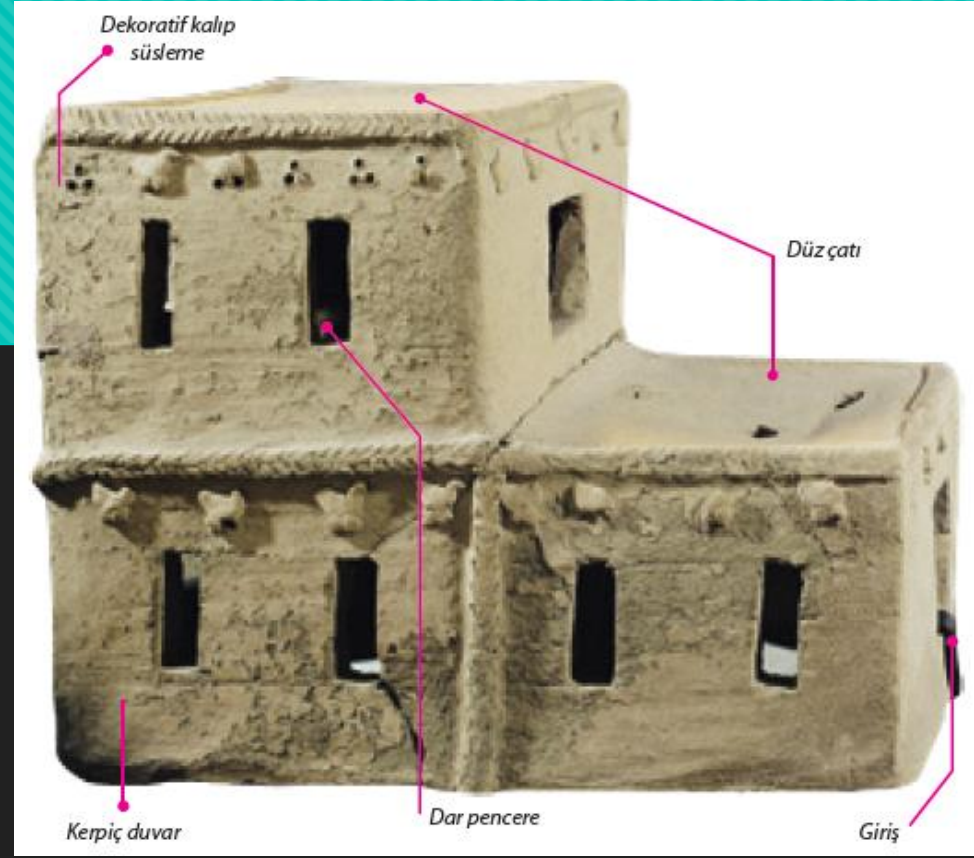
Tüm ürünlerini tapınaklarında depoladılar.

Sümerler Astronomide büyük gelişme göstermişler, yüksek tapınaklarını gözlem kuleleri olarak kullanmışlardır. Ayrıca daha o zaman Dünyanın Güneş etrafındaki turunu 365 gün 6 saatte tamamladığını doğru olarak hesaplamışlar ve daireyi 360 eşit parçaya bölmüşlerdir

Sümerler tarafından yapılmış,5000 yıl önceye dayanan bir geometrik ev planı

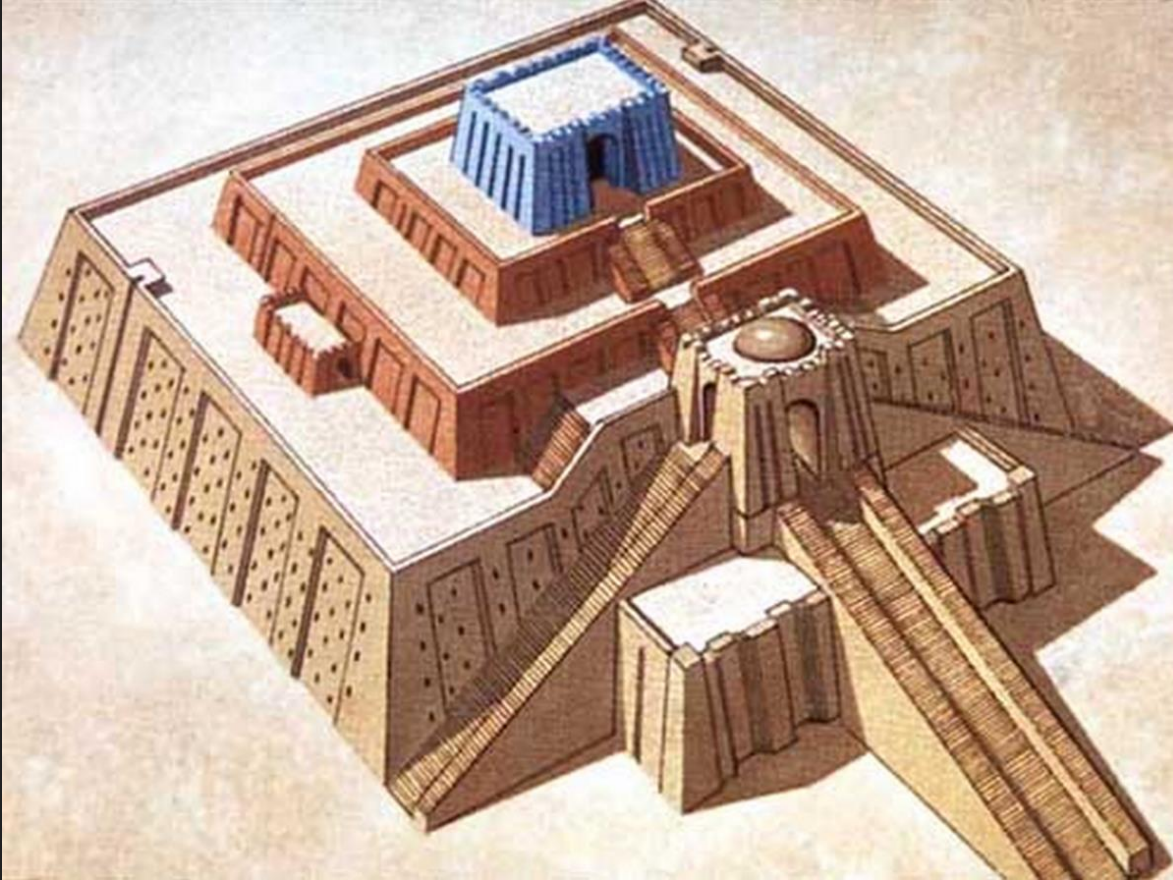
- Sümer evleri bir avlunun üç yanını saran odalardan oluşur. Avlunun dördüncü yönünde genellikle evin girişi yer alır. Dışa kapalı olan bu evlerde çoğunlukla ikinci kat olur ya da birinci kat duvarları biraz daha yüksek tutularak, geceleri uyumaya elverişli, korkuluklu bir teras kat bulunur. Zemin subasmanı pişmiş tuğladan geri kalan kısım kerpiçten inşa edilmiştir. Evlerde kanalizasyon sistemi mevcuttu. Evlerin zemini, lağımları ve damları zift kaplıydı. Avlu ve bazı odalar pişmiş ince kiremit kaplıydı.

Şehirlerini taşkın sularından kurtarmak amacıyla kanallar açarak suyu yönlendiriyorlardı. Bu iş için anıtsal yapıların altından da geçen 4 metreyi bulan genişlikte kanallar yapmışlardır.

Her şehre, **Ensi** adı verilen rahip-kral himaye ediyordu. MÖ 3600 yıllarına gelindiğinde şehirler yükselen refahla ekonomik birer güçtü

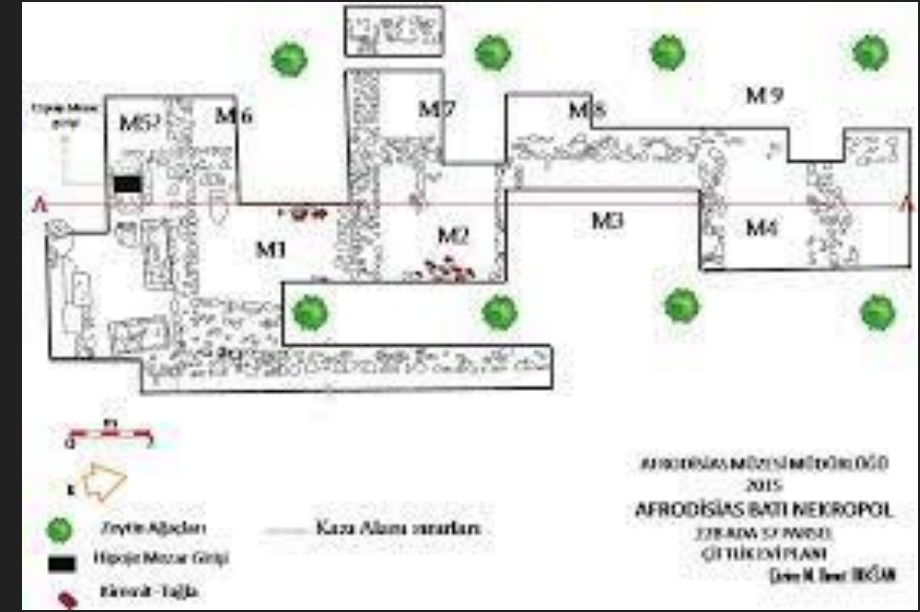
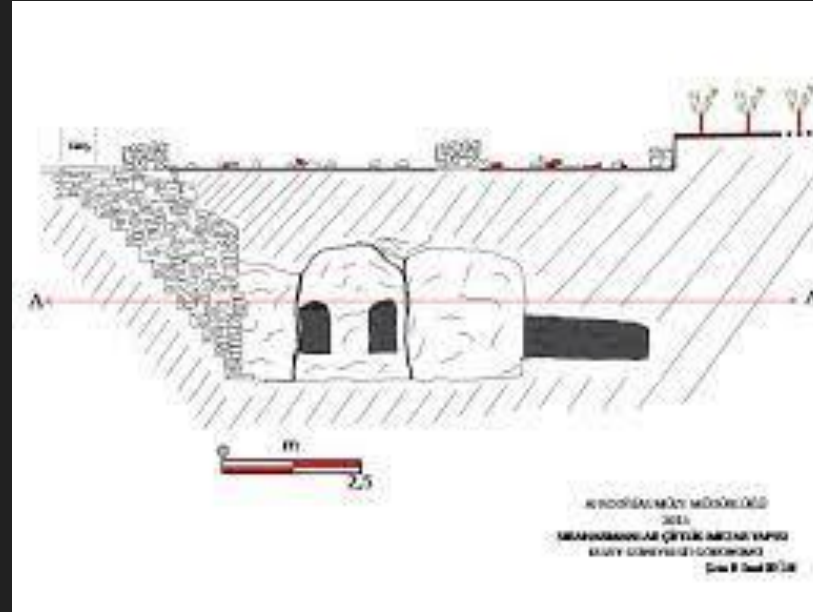
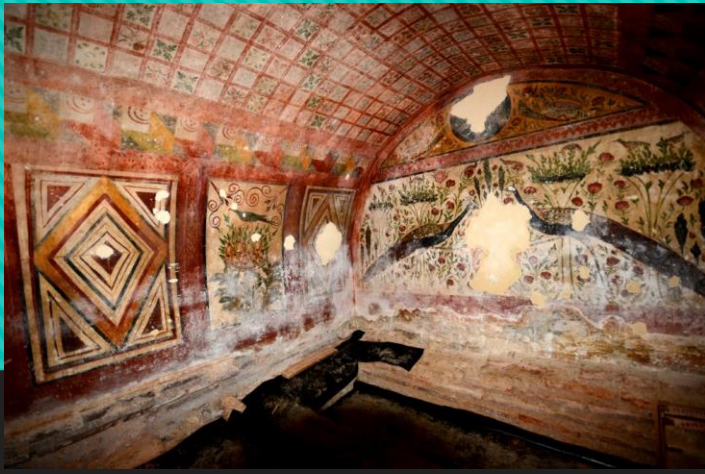
- Sümerlerde tüm şehirler surlarla çevrilmiş olup şehirlerin çevresinde de köyler bulunmaktaydı. Kentin merkezinde yüksekçe bir tepe üzerine yerleştirilmiş Ziggurat denilen bir tapınak yer almaktaydı.
- Ziggurat, Sümerlerin mimariye kazandırdığı bir yapı tipidir. Zigguratlar çok katlı platformlardan oluşmuş heybetli tapınaklardır. Aynı zamanda mahsullerini depoladıkları yapılardır.
- Tapınağın kutsal bölümüne doğru yükselen eğimli merdivenler dolanmaktadır. Nehir taşmalarına önlem olarak yüksek setler üzerinde yapılmış bu tapınaklar, dikdörtgen şeklindeki bir avlunun etrafına dizilmiş odalar ve koridordan ibarettir. Bu çağlardan kalan en önemli örneklerden biri Uruk'taki Beyaz Tapınak, diğeri ise Kral Ur-Nammu tarafından yaptırılan Ay Tanrısı Nanna Ziggurati'dir.

- Sümer tapınakları basit bir platform veya bir teras üzerinde yer alırdı. Sümerlerin, Ziggurat adı verilen 3-7 kat arası değişen yüksekliklere sahip tapınakların gelişimi Yeni Sümerler döneminde olmuştur. Bu dönemin tapınakları giderek küçülen katlar halinde birbiri üzerine yerleşen teraslardan oluşur ve en üstte yine asıl tapınak bölümü yer alır. İlk dönem yapılarından farklı olarak bunlarda fırınlanmış tuğlalar kullanılmıştır. Üst kat tanrının gökten inmesini sağlayan bir merdivenin başlangıcı kabul edildiğinden burada bir karşılama tapınağı bulunur.
- En eski Ziggurat örnekleri M.Ö 4000'li yıllara aittir. En sonuncusunun ise M.Ö. 6. yüzyıla tarihlenmektedir.
- Sümerler, Babiller ve Asurlularda dini inanç gereği kullanılan ve inşa edilen bu tapınakların en eski örneği M.Ö 3500-4500 tarihleri arasındaki dönemde inşa edilmiştir.

Sümerler de Soylu Mezarları

Hipoje ve Tholos tipi

- Sümerlerde iki tür mezar görüyoruz: Hipoje ve Tolos. Bu mezarlarda asıl ölünün dışında onun için kurban edilmiş ölümler ve çok kıymetli eşyalar da bulunmaktadır. Ancak bu tip mezarların büyük çoğunluğu daha önceki dönemlerde soyuldukları için gerçek zenginliklerini göstermekten uzaktır.
- **HİPOJE:** Genellikle Krallar için yapılan bir mezarlar tipidir. Yer altına gömülü ve Girişleri gizlenmiş, 1 yada 4 odası olan mezarlarıdır.

Sümerler de Soylu Mezarları

Hipoje ve Tholos tipi

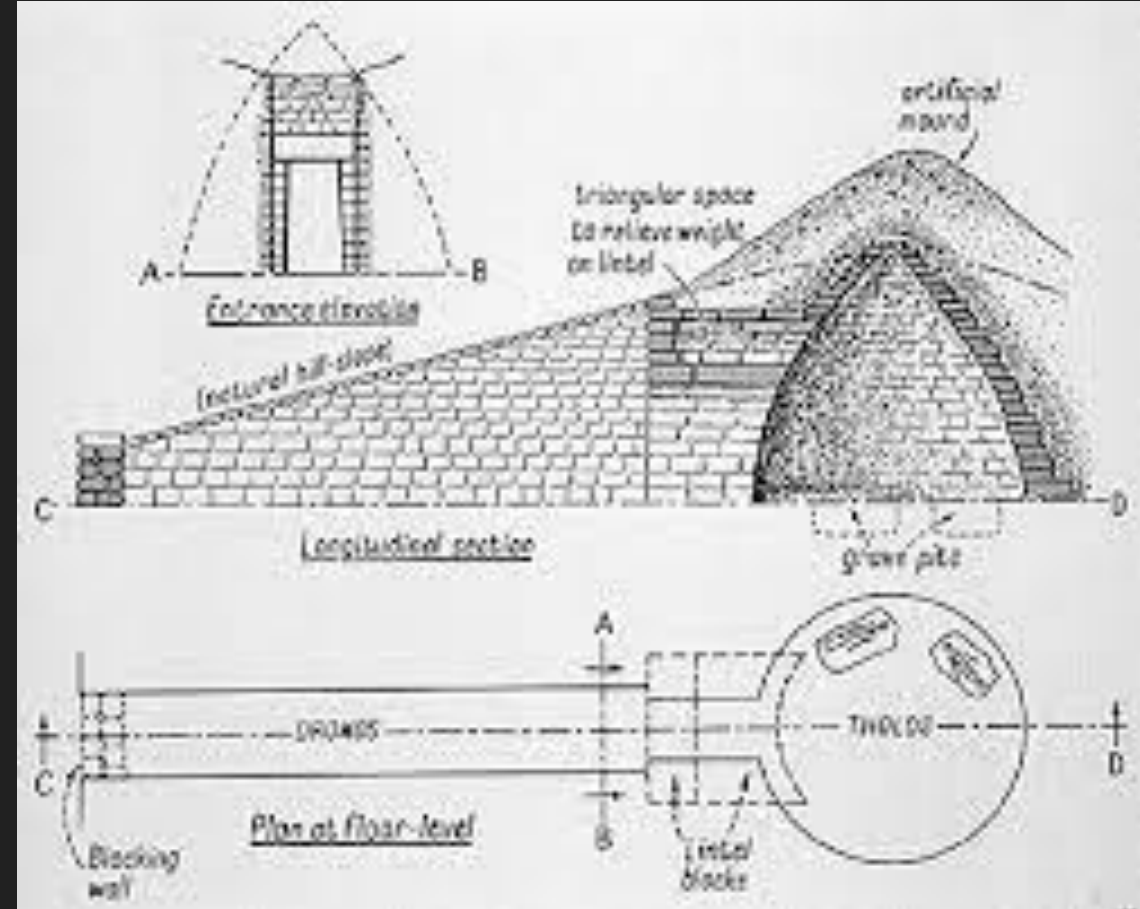
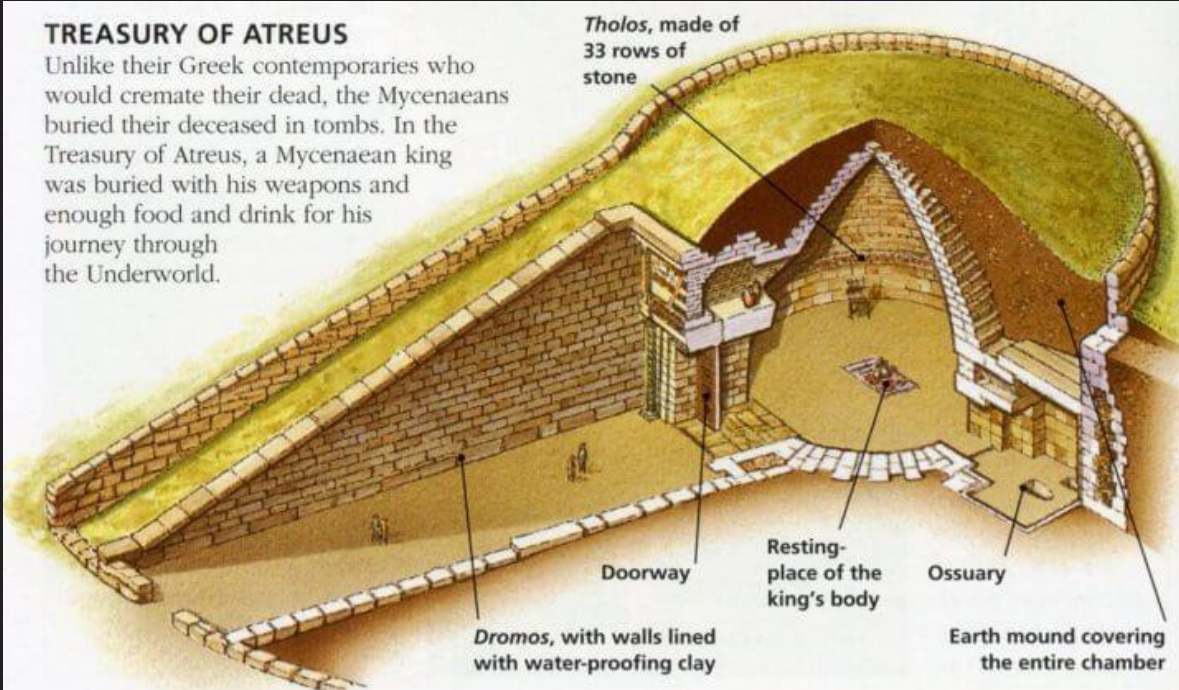
THOLOS:

- Üzeri pişmiş toprak kapak ya da kubbe ile örtülmüş, dairesel planlı ve tek odalı yerüstü mezarlarıdır. Bu tür mezarların girişini ana yapıya bitişik üstü açık, dikdörtgen planlı bir koridor oluşturur.

TREASURY OF ATREUS

Unlike their Greek contemporaries who would cremate their dead, the Mycenaeans buried their deceased in tombs. In the Treasury of Atreus, a Mycenaean king was buried with his weapons and enough food and drink for his journey through the Underworld.

Tholos, made of 33 rows of stone

Sümerler, tuğlaların değişik dizilişlerinden yararlanarak kemer ve tonoz yapmayı öğrendiler. Aslında bu bir zorunluluktan doğmuştur: Şehirlerini taşkın sularından kurtarmak amacıyla kanallar açarak suyu yönlendiriyorlardı. Bu iş için anıtsal yapıların altından da geçen 4m'yi bulan genişlikte kanallar yapmışlardır. Sümerler ayrıca kubbeyi de geliştirip ilk uygulayan uygarlıktır ve bu üst örtü sistemleri, ileride Roma mimarisinin temel taşlarından birini oluşturacaktır. Ancak ilk kubbeli yapılar Harran'dakilere benzer ilkel örneklerdir ve ortaları aydınlanma ve baca işlevleri için açık bırakılmıştır. Bu kubbeler saray ve konut odalarıyla Tolos denilen mezar yapılarında kullanılmıştır.

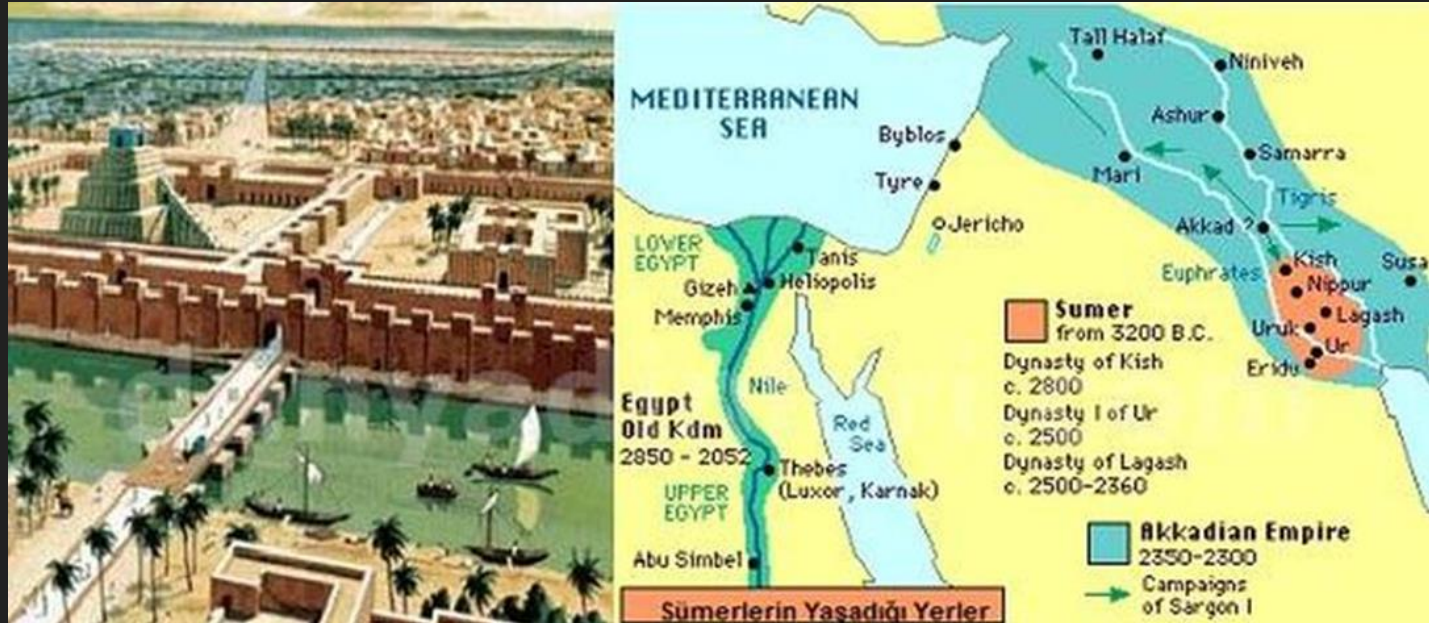
Akad İmparatorluğu M.Ö. 2334-2150

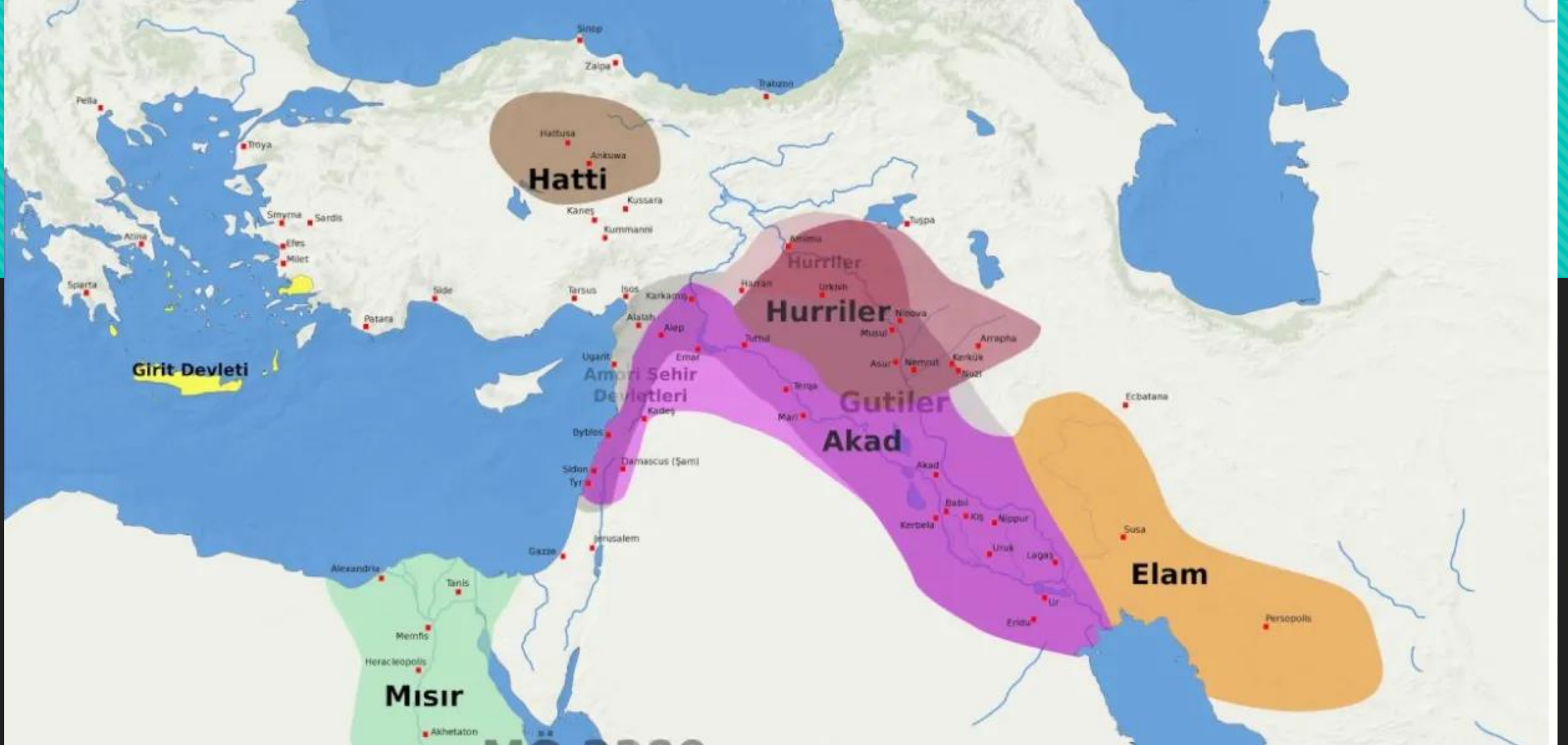
Akad şehri Dünya'nın ilk imparatorluğu, Akad İmparatorluğu'nun merkeziydi. Akad kralı Sargon liderliğindeki Akad halkı çoğu Sümer şehir devletlerini ele geçirerek Mezopotamya'yı yönetimi altında birleştirdi. Akad dili Sümercenin yerini aldı. Ayrıca Babil ve Asur İmparatorlukları dönemlerinde de bölgenin ana dili olmaya devam etti. Sümer dili ruhban sınıfın kullandığı bir dil oldu.

Akad ismi, Sami kökenli I. Sargon'nun (Akad dilinde Şarrukin) MÖ 2300'lerde kurduğu Agade şehrinin isminden gelmektedir. Mezopotamya bölgesinde Sümerlerin zayıflamasından sonra güçlenen Akadlar, Sami kökenli savaşçı bir topluluktur. Sümerlerden sonra Mezopotamya'nın hükümdarlığını ele geçiren bu topluluk, Mezopotamya'daki medeni gelişimin öncülüğünü yapmıştır.

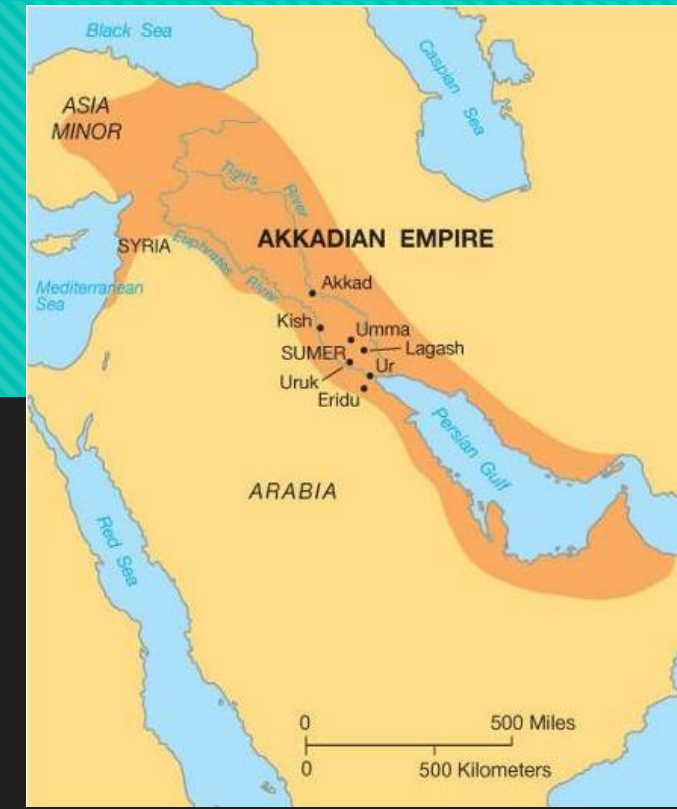
Akad şehrinin yeri hala bilinmiyor.

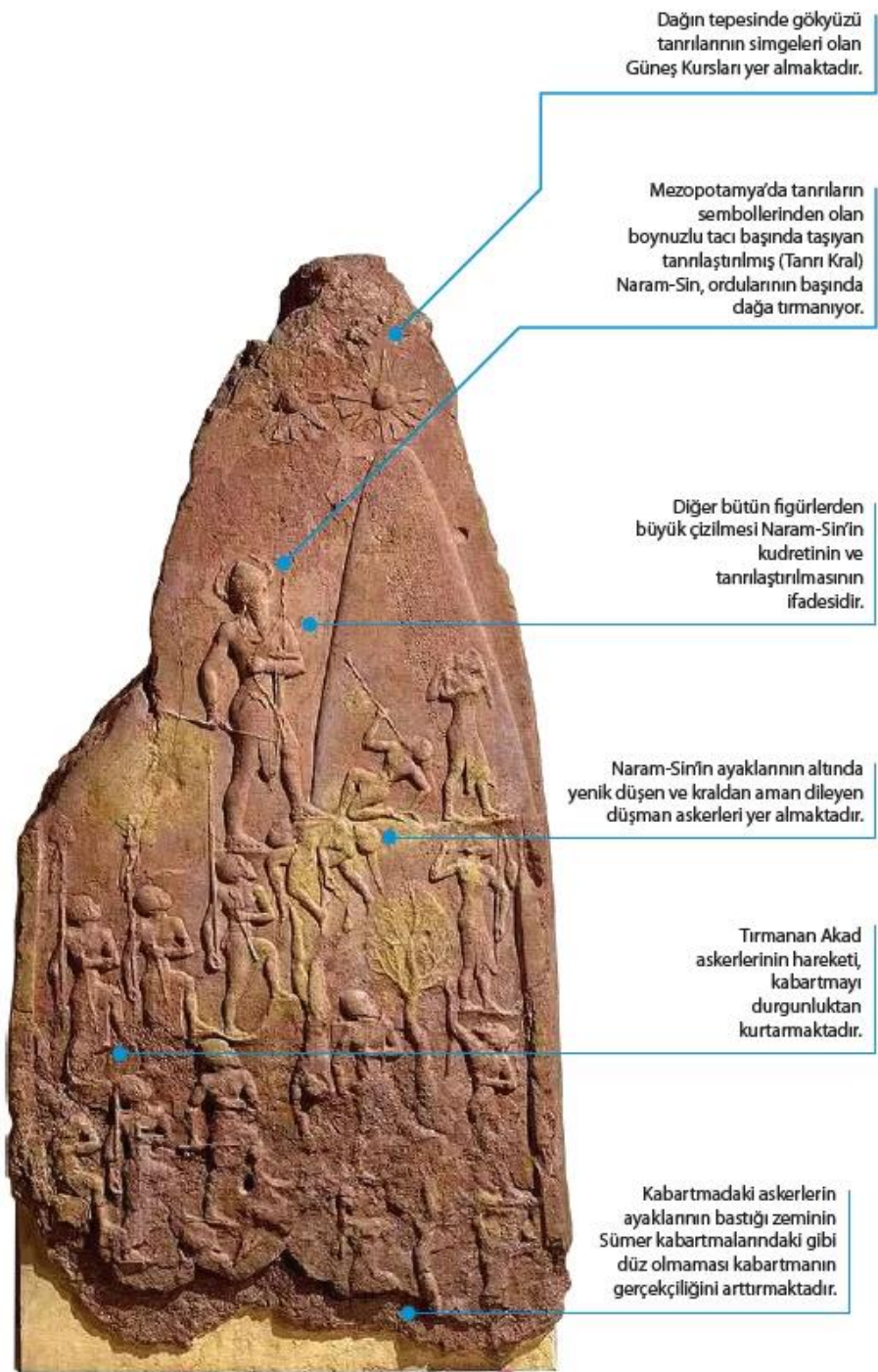

- Bu döneme ait kısıtlı bilgilere sahibiz. Belgelerinin çok azı orijinaldir. Çeşitli efsanelerden bilgi alıyoruz. Bilgi veren tabletler daha sonraki dönemlerde yapılmış kopyalardır. Bunların en ünlüsü Şar-Tamhari metinleridir. Sargon ile Naramsin'in (NaramSuen) uzak ülkelere yaptığı seferlerden bahsedilir. Şartamhari Metinleri'nin Boğazköy, Tel Elamarna ve Asur kopyaları bulunmuştur. Son yıllarda Kültepe'de bulunan bir metinde Akkad Krallarının anadolu seferlerinden söz edilmektedir. Bu tablet Sargon'un hakim olduğu ülkeleri anlatır.

AKADLAR (MÖ 2334-2150)

- Sümerler şehir devletleri şeklinde yönetilirdi. Yani her bir şehrin başında bir kral bulunurdu. Ancak Akadlar Sümerleri örnek almadı ve merkezi bir yönetim kurdular. Mutlak monarşi yönetimini benimseyerek dünyanın ilk merkezi krallığını kurdular. Akadlar, dünyanın ilk merkezi krallığını kurarak kalmamış, zamanla sınırlarını genişleterek tarihte bilinen ilk imparatorluk yapısını da meydana getirdiler. Bu imparatorluğu korumak için de tarihte bilinen ilk düzenli orduyu kurdular. Bu düzenli ordu yaya askerlerden oluşuyordu.
- Sargon Mezopotamya'da siyasi birliği sağladıktan sonra kendisini "Şarkışşati" yani "Dünya Kralı" ilan etmiştir.
- Yazıtlara göre Sargon, Tuz Gölü'nün güneyindeki Puruşanda (Acemhöyük) adlı kentte oturan Akkadlı tüccarların yardım istemesi üzerine ordusuyla orta Anadolu'ya sefer düzenleyen ilk kraldır.

Dağın tepesinde gökyüzü tanrılarının sembolleri olan Güneş Kursları yer almaktadır.

Mezopotamya'da tanrıların sembollerinden olan boynuzlu tacı başında taşıyan tanrılaştırılmış (Tanrı Kral) Naram-Sin, ordularının başında dağa tırmanıyor.

Diğer bütün figürlerden büyük çizilmesi Naram-Sin'in kudretinin ve tanrılaştırılmasının ifadesidir.

Naram-Sin'in ayaklarının altında yenik düşen ve kraldan aman dileyen düşman askerleri yer almaktadır.

Tırmanan Akad askerlerinin hareketi, kabartmayı durgunluktan kurtarmaktadır.

Kabartmadaki askerlerin ayaklarının bastığı zeminin Sümer kabartmalarındaki gibi düz olmaması kabartmanın gerçekçiliğini arttırmaktadır.

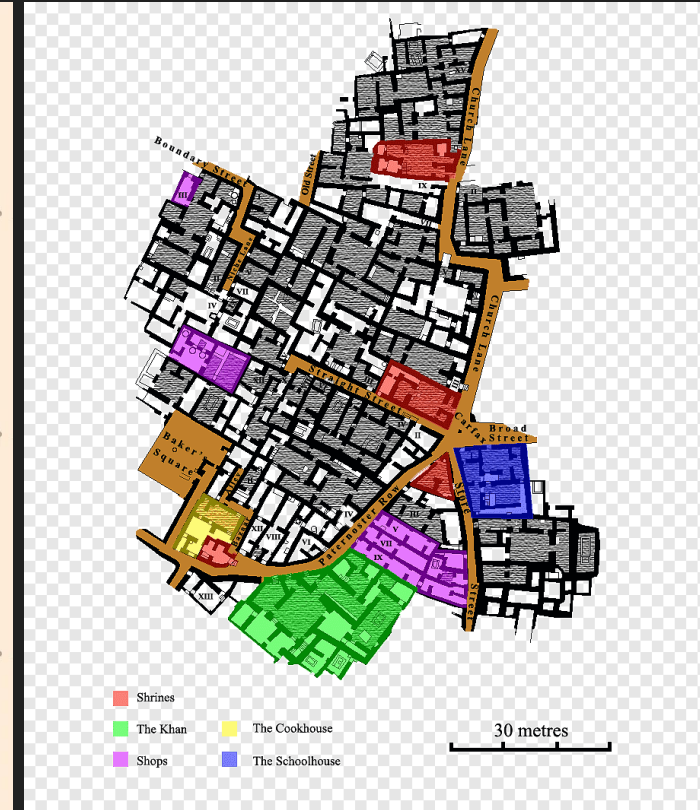
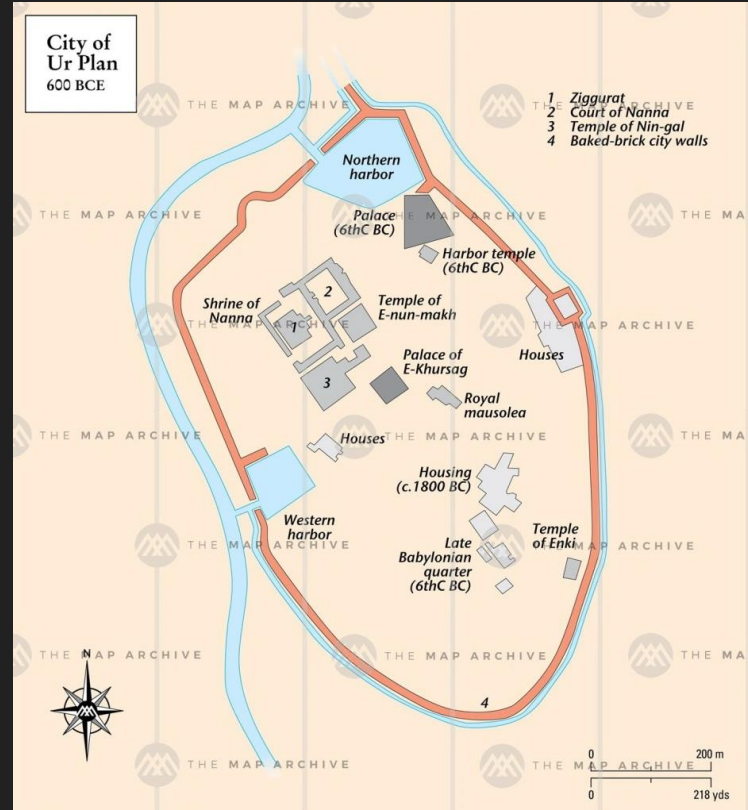
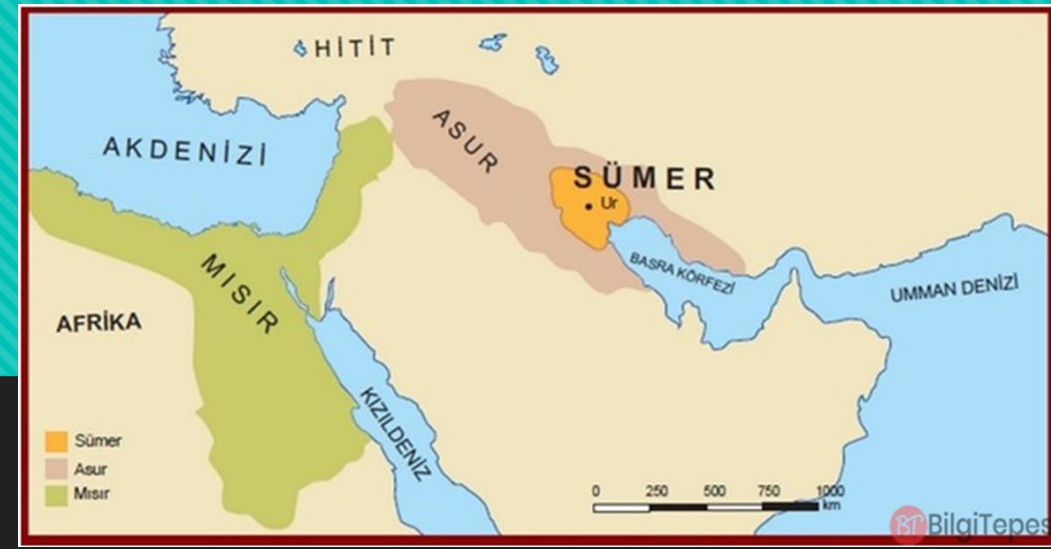
Sarayların girişlerinde yer alan sütunların çevresinde özellikle aslan heykelleri bulunmaktadır. Akadlar, tanrılardan daha fazla krallarını ön plana çıkardıkları ve krallarına Akad'ın tanrısı gibi unvanlar verdikleri için tapınak mimarisi gelişmemiştir.

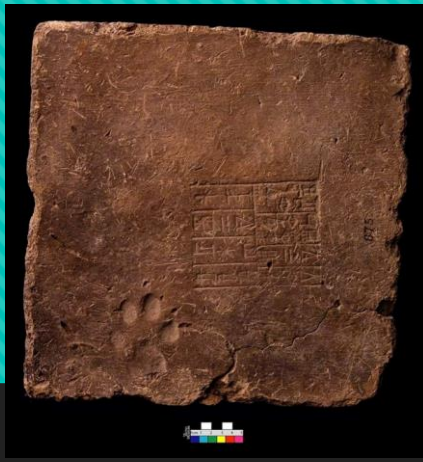
Akad evleri ise Sümer mimarisinin özelliklerini taşımaktadır. Akad Devleti yıkıldığında bölgede hüküm süren Gutiler Dönemi'nde şehirlerde büyük tahribatlar meydana geldiği için Akadlardan günümüze çok fazla mimari eser kalmamıştır.

- Sami kökenli bir halk olan Akadların ana vatanları ve Mezopotamya'ya geliş tarihleri ile ilgili kesin bilgiler mevcut değildir. MÖ 2.300'lerde Sümerleri yenerek ülke yönetimini ele geçirmişler ve Basra Körfezi'nden Akdeniz'e kadar Güney Mezopotamya'da geniş bir alana yayılan Akad Krallığı'nı kurmuşlardır.
- Akad Kralı I. Sargon güçlü memur mekanizmasıyla idare edilen bir devlet yapısı oluşturmuştur. En parlak dönemlerini yaşadıkları Naram-Sin'in ölümünden sonra zayıflamaya başlayan Akad Devleti MÖ 2.100'lerde Sümerler tarafından yıkılmıştır.
- Akad mimarisinde Sümer etkisi yoğun olarak görülmektedir. Akadlar mimari eserlerini dayanıksız olan kerpiç ve sırlı tuğladan yapmışlardır. Akadlar, Sümerlerden farklı olarak saraylarda resmî çalışma bölümlerini oturulan bölümlerden avlularla ayırmıştır. Çalışma odaları ve ek bölümler avlunun bir tarafına dizilmiştir.

III.Sümer Sülalesi ve Ur Kenti (M.Ö. 2230)

- Merkezi Ur kenti olan Sümer hanedanıdır. 100 yıl gibi kısa bir dönem boyunca Ur kenti Mezopotamya'nın en büyük siyasi gücü olmuştur. Sümer hanedanı olmasından dolayı “Yeni Sümer Devleti” olarak da anılır.
- Büyük bir kıtlık nedeniyle, kuzeyde Assur, Eşnunna, Mari ile güneyde Lagaş ve Umma gibi kentler yönetime başkaldırmışlardı. Bu zor günleri fırsat bilen Elamlılar, İbi-Sin'in 25. saltanat yılında Ur'u işgal ederek tahrip ettiler ve Ur hanedanlığının sonunu getirdiler.

Bu dönemde Eğitim ve öğretim uygulamalarında önemli girişimlerde bulunulmuştur. Tablet evleri-okullar açılmış. Matematik, astronomi alanlarında eğitim yapılmıştır.

•Ur-Nammu oğlu Şulgi yarım yüzyıl hükümdarlık etmiştir. Babasının tamamlayamadığı, Sümer'in en görkemli yapısı Ur ziguratını tamamlamıştır.

M.Ö.1750 yıllarında başa geçen Hammurabi'ye ait olduğu bilinen kanun kitabından 150 yıl öncesinde yazılmış olan kral Lipit-İştar'a ait bir başka kanun kitabı 1947 yılında bulundu.

«Ur» dönemi MÖ 2150-2000

- «Ur» döneminde Sümerlerin altın çağı yaşanmıştır. MÖ 2750 yıllarında icat edildiği tahmin edilen çivi yazısı artık edebiyatta da hizmet etmeye başlar. Okullar, posta ağları Sümer şehirlerinde yaygındı. Öncelikle buğday stoklarının kaydını tutmak için kullanılan yazı, soyluların buyruklarının kayda alınması ve Gilgamesh gibi insanlık tarihine damgasına vuran destanların kaleme alınması şeklinde yaygınlaştı.
- Tapınaklar ilk olarak konut planlarına benzer şekilde inşa edilmiş, sonradan avlusu olan dörtgen veya dikdörtgen biçiminde bina olarak yapıldılar. Çevrelerinde abdest odaları, kült malzemelerin saklandığı odalar ve rahip odaları bulunurdu. Ziguratlar bu tapınakların yanında inşa edilmiş olan tören yapılarıydı. Ziguratların her katı farklı bir renge boyanırdı.

Ur Zigurati

Asurlular (MÖ 2000-609)

<https://www.youtube.com/watch?v=oP2oy6ihFCY>

- Asurlular, aslen Kuzey Irakta, Dicle kıyısında bulunan Aşur/Asur şehri ve çevresinde yaşayan Sami toplulukken; özellikle M.Ö 2000 sonrası doğu-batı arası uluslararası ticaretten faydalanarak gelişmiş ve topraklarını genişleterek ülkelerini bir imparatorluğa dönüştürmüş eskiçağ halkıdır.

Asurlular (MÖ 2000-609)

- Asurların merkezi yukarı Mezopotamya'dır.
- Babil kralı Nebukadnezar tarafından siyasi varlığı sona erdirilmiştir.
- Son güçlü hükümdarları Asurbanipal Dönemi'nde Basra Körfezi'nden Mısır'a ve Toroslara kadar genişlemişlerdir. Mezopotamya ile Anadolu arasında ticareti yöneten Asurlular, Anadolu'da ticaret kolonileri kurdular. Bu devlete MÖ 612'de Medler ve Babilliler birleşerek son vermişlerdir.

Asur İmparatorluğu

Asur, Mezopotamya'nın kuzey kısmına verilen isim. Bugünkü Musul yakınlarındaki Asur başkentiydi. Kalhu, Khorsabad, Kalahve ve Ninova Asur devletinin önemli kentleriydi. Asurlular MÖ 19. yüzyılda kurdukları devleti giderek genişlettiler. MÖ 1300'de Asur kralı I. Salamanasar, Kalde ve Asur ülkelerini birleştirdi. Sonra bir ara Hititler'in egemenliğine giren Asurlular MÖ 14. yüzyıl ortalarına doğru yeniden egemenliğini kazandı. Kral I. Tiglat-Pileser zamanında (MÖ 1100) Karadeniz ve Akdeniz'e kadar sınırlarını genişlettiler.

Kral 2. Sargon iki kez Babil'i ele geçirdi. Suriye ve Mısır'ı yendi. Asur devleti, Asurbanipal (MÖ 668-624) döneminde en parlak devrini yaşadı. Nil Nehri ile Basra Körfezi arasındaki tüm ülkeleri egemenliği altına aldı. Fakat bu dönem uzun sürmedi. Asur devleti, Medler'in saldırısı sonunda yenilerek ortadan kalktı (MÖ 612).

<http://www.monografias.com>

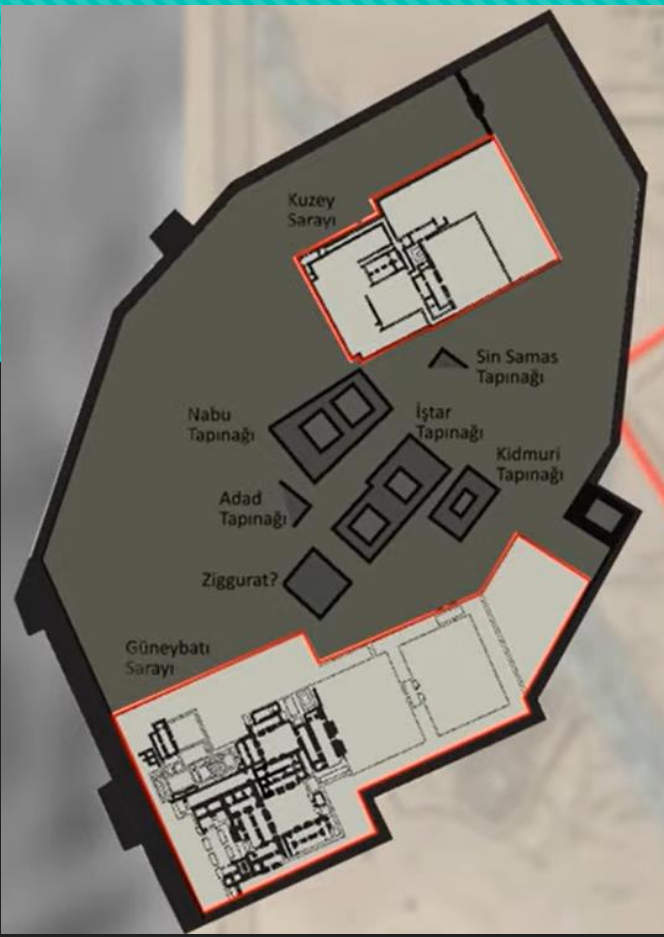

Taht Odası

II.ASURNASRİPAL(883-859), KALAH (NİMRUT)

Okuma atlası

Aşurbanipal Sarayı,

•Hareketli, güçlü, aynı zamanda da acımasız ve kan dökücü bir halk olan Asurlular, korkunç savaşlarla büyük zaferler kazandılar. Asur ordusu çok iyi örgütlenmişti. Mızraklı askerler ve okçular, örme zırhlar giyerlerdi; savaş arabaları çok çabuk yer değiştirebiliyordu, kuşatma gereçleri son derece gelişmişti. Ayrıca, gerçek bir süvari sınıfı da tarihte ilk olarak Asur ordusunda kurulmuştur.

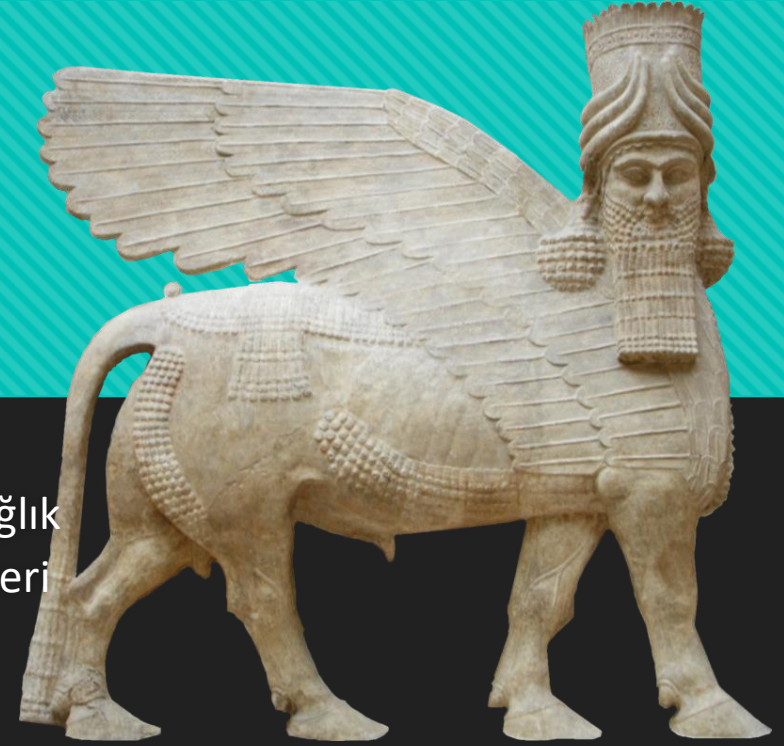
Asur İmparatorluğu'nun en büyük şehri Ninova'ydı. Asur İmparatorluğu'nun zirvesinde Dünya'nın en büyük şehri oldu. Şehir M.Ö. 700 civarında büyük ölçüde Kral Sennacherib yönetiminde inşa edilmişti. Ninova'nın büyük surları, 7 kilometrekarelik bir alanı çevreliyordu ve 15 kapısı vardı. Şehrin farklı bölgelerine su getiren 18 kanal vardı.

Ninova, Asur İmparatorluğu'nun son büyük kralı olan Kral Asurbanipal'e ev sahipliği yapıyordu. Onun yönetimi altında 20.000'den fazla kil tableti barındıran büyük bir kütüphane inşa edildi. Mezopotamya hakkında bildiklerimizin çoğu bu tabletlerdendir.

Ninova'da doğan Hz.Yunus, bu bölge halkına peygamber gönderilmişti. Peygamber olduğunda, 30 yaşında bulunuyordu. Bir balık tarafından yutulması sebebiyle, Kur'ân-ı Kerim'de Zennûn ve Sâhib-i Hût unvânlarıyla zikredilir. Yunus Peygamber, İbn-i Metta (Metta oğlu) adıyla meşhurdur. Bir rivâyete göre Metta, Hz. Yunus'un babasının, diğer bir rivâyete göre de annesinin adıdır.

- Nimrud M.S. 13.yüzyılda Asur İmparatorluğu'nun başkenti oldu. Şehir daha sonra harabeye dönmüş olmasına rağmen, büyük Kral II. Aşurnasirpal şehri yeniden inşa etti ve M.S. 880'de bir kez daha Asur başkenti yaptı.
- Nimrud antik tarihte inşa edilmiş en önemli birkaç görkemli saraya ev sahipliği yapmıştı. III. Şalmanezzer'in sarayı 12 dönümlük bir alanı kaplıyordu ve 200'den fazla odası vardı.

○1) Özellikle, Yukarı Mezopotamya'da (Kuzey Mezopotamya) yaşadıkları ve bölgeleri dağlık olduğu (tarıma elverişli olmadığı) için Anadolu ile ilgilenmişler ve buralara ticaret kolonileri kurmuşlardır. Kolonilerden en önemlisi Kayseri Kültepe'de kurulmuş olan Kaneş idi.

○Not: Kaneş'te (Kültepe) yapılan araştırmalar sonucu Anadolu'daki ilk yazılı belgeler bulunmuştur. Bu durum Anadolu'ya yazıyı Asurluların getirdiğini göstermiştir. Ticari ilişkiler sonucunda Anadolu'ya yazıyı getirerek tarih çağlarını başlattılar. (Anadolu'da tarihi çağları başlatan ve ilk yazıyı getiren Asurlardır.)

○2) Asur kanunları çok sert ve vahşidir. Çok tanrılı bir dinsel yaşayışları vardır.

○3) Asur kralları tanrı kral olduklarını topluma kabul ettirmişlerdir.

○4) Kültürel çalışmalara önem vermişlerdir. Mezopotamya'nın Ninova şehrinde tarihin bilinen ilk kütüphanesini kurdular.

○5) Ön Asya'da atlı birlik kullanan ilk kavim Asurlular olmuştur

○6) İlk sömürgeci devlettir.

○7) Kaya oymacılığında ileri gittiler.

- 1847'de Musul'un yanında yükselen Koyuncuk Höyüğü'nde yeni bir kazıya girişti ve toprağın 6 metre altında büyük bir yapıyı ortaya çıkardı. Bu kez Ninive'deydi ve bu yapı, Asur Kralı Sin-ahheriba'nın (Sennaherib) muhteşem sarayıydı.
- Asur sanatını Doğu sanatından ayıran en önemli özellik, dini odaklı olmamasıydı. Tanrı heykelleri yaptıkları gibi kral heykelleri de yapmışlardır. Tapınaklar, saraylara ek olarak kurulmuş ve genellikle iki tanrıya ayrılmıştı.
- Mimarlıkta oransal büyüklüğe önem vermişlerdir. Sarayları heykeller ve kabartmalarla süslüydü. Kapılara insan yüzlü, kanatlı boğa heykelleri diktiler.

Babil Krallığı

MÖ 2000 - 1600 ; MÖ 626 - 539

Akadca bāb-ilû sözcüğü Tanrı'nın kapısı demektir. Sami kökenli bir topluluk olan Babiller Amurrular tarafından kurulmuştur. Devletin kurucusu Sumu-Abum'dur. Özellikle devletin başına geçen 5. Kral Hammurabi ile Babiller diğer kavimlere egemenlik kurmuşlardır. Hititlerin çekilmesinden sonra Babil ülkesi Asurluların egemenliğine girmiştir. Medlerle birleşen Babiller M.Ö 626 yılında Asur devletini yenerek tekrar bağımsız olmuş ve II. Babil Krallığı'nı kurmuşlardır. Kurulan II. Babil devletine ise Persler son vermiştir.

Babil Krallığı

MÖ 2000 - 1600 ; MÖ 626 - 539

- Sümerlerin aşağı Mezopotamya'da gücünü kaybetmesi ile egemenlik Babil krallığına geçti. Bağdat'ın 88 km güneyinde yer alan Babil kenti ile aynı adı taşıyan krallığın en tanınmış hükümdarı **Hammurabi**, yaptığı kanunlarla tanınır. Mezopotamya'nın birliği onun zamanında sağlandı. Yine bu dönemde mimari fazla gelişmemiş ama Astronomide gelişmeler kaydedilmiştir. Eski Babil çağı Mezopotamya'ya inen **Kassitlerin** saldırısıyla sona ermiş, başkent Babil ve çevresi MÖ 626'ya kadar değişik uygarlıklar elinde kalmış. Bu tarihte yeniden kurulan krallığın en parlak dönemi **Nabukadnezar** döneminde yaşanmış ve Yeni Babil çağı da MÖ 539'da Pers saldırılarıyla sona ermiştir.

Yeni Babililer diye anılan Kalde'li hükümdarlar(626-539), Babil'i doğu dünyasının en büyük şehri haline getirdiler. 8 km'lik bir iç sur ve 18 km'lik bir dış surla korunmuş olan şehirde, düz çizgi halinde uzanan geniş caddeler birbirini dik kesiyordu

'Babil'in kuzey batısında yer alan asma bahçeler.

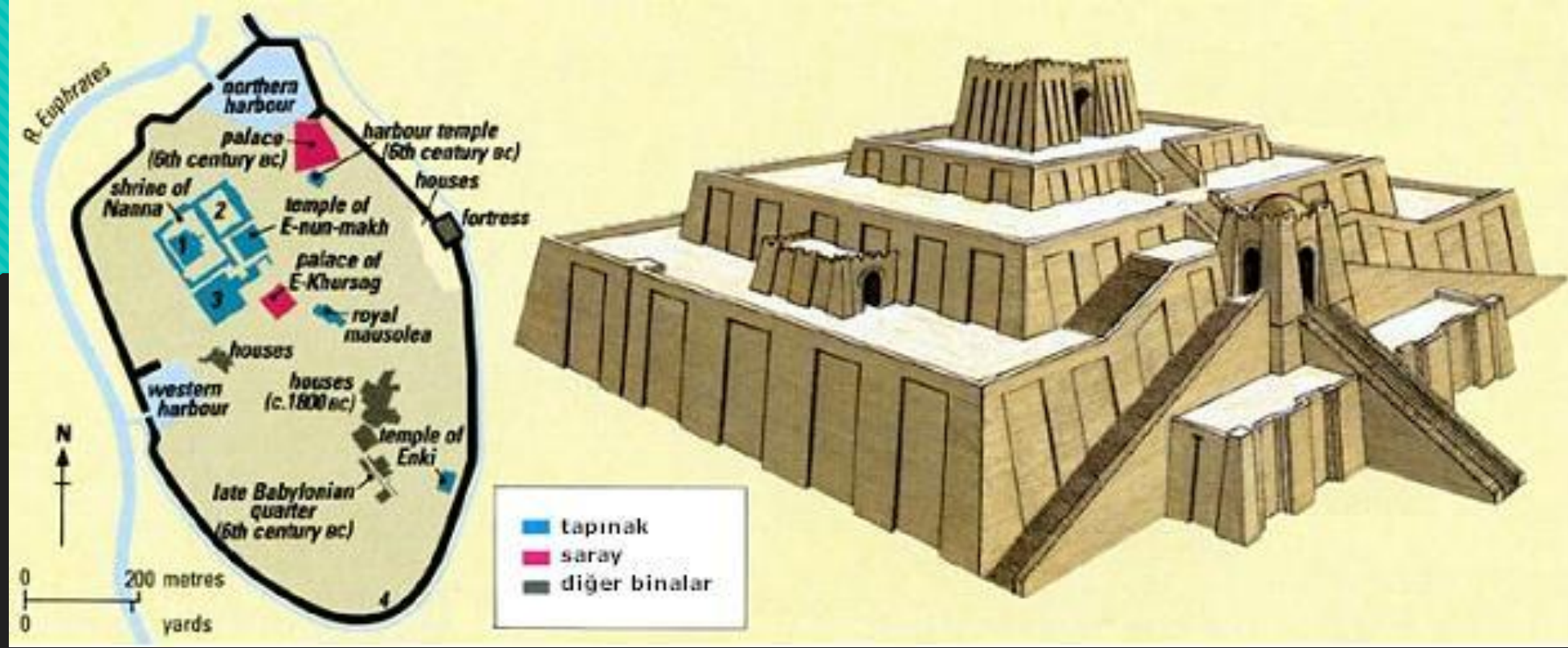
Bugünkü Bağdat'ın 88 km.

- Babil kralı Hammurabi, Sümerlerden beri devam eden rahip kral anlayışını terk ederek gücünü ordudan alan bir yönetim kurmuştur. Böylece mutlak monarşi rejiminin temeli atılmıştır.

Babil Krallığı

- Babil, Mezopotamya'da, adını aldığı Babil kenti etrafında MÖ 1894 yılında kurulmuş, Sümer ve Akad topraklarını kapsayan bir imparatorluktur. Babil'in merkezi bugünkü Irak'ın El Hilla kasabası üzerinde yer almaktadır.
- Kuzey Babil Devleti ise, Şırnak ilinin İdil ilçesi güneyinde Babil köyünde kurulmuştur. Babil halkının büyük bir kısmı Sami ırkındandırlar. Babilliler, eski halkların çoğu gibi inanç sistemlerinde çok tanrılı bir sistem vardı. Her şehrin bir koruyucusu, tanrılar arasında bir hiyerarşi ve her olayı düzenleyen farklı tanrılar olduğu düşüncesine sahiptiler. Kuşaklar boyu anlatılan düşsel öykülere inanmışlardı. Bunların çoğu Sümer kaynaklıydı.
- Gılgamış destanı evrenin ve insanların yaratılışını anlatan bir Sümer destanıdır.

•Sümerliler kutsal bir ağaca inanırlardı, inançlarına göre bu ağaç yeri göğe bağlardı. İnançları nedeniyle Babil'in Asma Bahçeleri içerisine Tanrıdağı adında bir kule inşa etmişlerdir. Tanrıdağı adındaki Babil Kulesi yaklaşık 5.000 yıl önce Tanrı Maduk adına inşa edilmiştir. Babil Kulesi olarak bilinen Tanrıdağı kulesinin genişliği ve yüksekliği 90 metredir, kule 7 kattan oluşmaktaydı.

Babil Kulesinin

- 1.Katı: Taşı (33 m),
 - 2.Katı: Ateşi (18 m),
 - 3.Katı: Bitkileri (6 m),
 - 4.Katı: Hayvanları (6 m),
 - 5.Katı İnsanları (6 m),
 - 6.Katı: Gökyüzünü (6 m)
- ve
- 7.Katı da Melekleri (15 m) sembolize ediyordu.

- Babiller, ziggurat denen çok katlı tapınakları inşa etmişlerdir. Bu yapıların üst katı rasathane (gözlemevi), alt katını ise ürünlerin depo edildiği kiler olarak kullanmışlardır. Mimari açıdan Mezopotamya'nın en gelişmiş medeniyeti Babiller olmuşlardır.

- Babil uygarlığı kısa sürede, Hitit, Asur, Elâm gibi birçok krallığın egemenliği altına girdi. Sürekli el değiştiren Babil, Kaldeli önderlerinden Nabopolassar tarafından başkent ilân edildi. Nabopolassar'ın oğlu II. Nabukadnezar, Babil'de görkemli asma bahçeler kurup Marduk tapınağıyla Zigguratı yeniden inşa ederek, Babil'e yaşam verdi. Babil, M.Ö. 539 yılında Persler tarafından işgal edildi ve bu işgalin ardından bir daha bağımsızlığına kavuşamadı. Babil, M.Ö. 331 yılında Büyük İskender'in yönetimine geçti. İskender, Babil'i başkent yapmayı düşünüyordu; ama bu düşüncesini gerçekleştiremeden öldü. İskender'in ölümünden sonra Babil İmparatorluğu da sona erdi. Böylece, tarihin en büyük imparatorluklarından biri olan Babil İmparatorluğu devri kapanmış oldu. Babil'liler, çeşitli sülâlelerin idaresi altında Mezopotamya'nın bu bölgesinde egemen olmuşlardır. Kaynaklara göre Babilde 31 kral sülâlesi gelmiştir.

Eski dönemin en önemli yapısı Ischali'de Ishtar tapınağıdır. Tapınak üç ayrı kutsal bölümü içeren dikdörtgen planlı bir yapı kompleksidir. Mimaride asıl gelişme Yeni Babil çağında ve özellikle Nabukatnezar döneminde görülmüştür. Onun döneminde ortaya konulan eserler başkent Babil'in mimarisinde önemli bir pay sahibi olmuştur. Bu mimari eserler arasında şehrin tanrısı Marduk adına yapılan yedi katlı zigurat, Kral sarayı, Asma bahçeleri ve Tapınağa götüren tören yolunun başlangıcındaki Ishtar Kapısı sayılabilir. Babil, Fırat'ın ikiye böldüğü dikdörtgen planlı, çift sıra surla kuşatılmış bir kenttir. Nabukatnezar tarafından surlar doğu ve kuzey yönünde genişletilmiş ve en kuzey köşeye Kralın sarayı yapılmıştır.

Hitit uygarlığı

- ilk çağ uygarlıklarından biri olup Anadolu'da kurulmuştur. Bu çağlarda Anadolu'da kurulan ilk toplum Hititlerdir. Kafkaslar üzerinden Anadolu'ya gelerek MÖ 2000 senelerinde burada bulunan Kızılırmak ve çevresindeki alana yerleşmişlerdir.
- MÖ 1450 senesinde büyük bir imparatorluk konumuna gelen Hititler, Hattuşaş'ı (Boğazköy) başkent yapmışlardır. Hitit devletinin başında yetkileri sınırsız olmayan, "Pankuş" adı verilen bir meclisle sınırlandırılmış yetkilere sahip bir kral bulunmaktaydı. Kraliçe, kralın ardından gelen en yetkili kişiydi.
- Hititlerde Eli silah tutan herkes asker sayılırken orduları yaya ve atlı-arabalı askerlerden oluşmaktaydı. Ok, yay, mızrak, kalkan, balta gibi silahlar en çok kullanılan savaş aletleriydi. Hititlerde halk hürler , yarı hürler ve köleler olarak 3 e ayrılır.

Akad – Kalde Uygarlıklarında bazı metaller çeşitli kavramlarla özdeşleştirilmiştir:

Simge	Metal	Gök cismi	Gün	Başka
☉	Au	Güneş	Pazar-Sunday	Tanrı-Kral-Sarı
☾	Ag	Ay	Pazartesi-Monday	Tanrıça-Kraliçe-Ak
♂	Fe	Mars	Salı-Mardi	Savaş Tanrısı
☿	Hg	Merkür	Çarşamba-Mercredi	Hermes-Ulak-Gri
♃	Sn	Jüpiter	Perşembe-Donnerstag	Şimşeklenme
♀	Cu	Venüs	Cuma-Vendredi	Kırmızı-Yaşam
♄	Pb	Satürn	Cumartesi-Saturday	Kara-Soğuk

Camcılık

İnsanlar, doğada var olan ve **Obsidien = Volkan camı** olarak bilinen, belli bileşimli ve ani soğumuş püskürük malzemeyi taş devirlerinde keskin kenarlı balta ve bıçaklar olarak kullanmışlardır.

- Mezopotamya (İ.Ö.~3500-3000) camsı sırlar.
- Mısır (İ.Ö.~3400) cam boncuklar.
- (İ.Ö.2500) cam boncuklar. Tell Amarna cam üretim işlikleri.
- (İ.Ö.1550) III. Tutmosis'in cam vazoları.
- (İ.Ö.~1400-1370) cam üretim resimleri.

Değerli Taşlar

- Eski insanlar bakırı altına dönüştürmeye, benzetmeye çalışırken pirinci (bakır çinko alaşımı, sarı maden) bulmuşlardır.
- Mavi firuze ya da lacivert taşı yapmaya çalışırken bir sır maddesi bulmuşlar ve o madde sonunda cam olmuştur.
- Eski Mısır'da boyama ve sır sanatı, ayrıca da değerli taş yapma sanatı geliştirilmişti.

Metaller ve Madencilik

- Altın doğada saf olarak bulunabildiği gibi az miktarda gümüş, bakır ve demir de içerebiliyordu.

- Genellikle %30-45 oranında gümüş içeren altın alaşımına “asem” ya da “elektrum” deniyor ve çok değer veriliyordu. Mısırlılar elektrumu gümüşe yeğliyorlardı; çünkü elektrum malzeme çok iyi parlatılıyor ve donuklaşmıyordu.

